UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra mezinárodních vztahů

Protiraketová obrana Spojených států: komparace dokumentů Ballistic Missile Defense Review a Missile Defense Review z let 2010 a 2019

Bakalářská práce

Autor práce: Kristýna Musilová

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: PhDr. Michal Smetana, Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10. května 2019 Kristýna Musilová

Bibliografický záznam

MUSILOVÁ, Kristýna. *Protiraketová obrana Spojených států: komparace dokumentů Ballistic Missile Defense Review a Missile Defense Review z let 2010 a 2019.* Praha, 2019. 74 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Michal Smetana, Ph.D.

Rozsah práce: 119 862

Anotace

Protiraketová obrana provází Spojené státy již od 50. let 20. století a přístup k ní se za posledních sedmdesát let diametrálně proměnil. Tato bakalářská práce si klade za cíl porovnat přístup dvou po sobě jdoucích administrativ Baracka Obamy a Donalda Trumpa k programu protiraketové obrany, a to prostřednictvím systematické komparace strategického narativu dokumentů Ballistic Missile Defense Review (BMDR 2010) a Missile Defense Review (MDR 2019), jež se plány na protiraketovou obranu komplexně zabývají. Při zveřejnění Missile Defense Review v lednu roku 2019 popisoval prezident Trump dokument jako „převrat“ a „vstup do nové éry protiraketové obrany“, tato práce ale na základě podrobné komparace poukazuje na převládající kontinuitu mezi jednotlivými administrativami. Přestože v MDR 2019 dochází k rozšíření konceptu protiraketové obrany a dokument představuje návrh vybudování vesmírné protiraketové obrany, kroky přijaté v praxi a rozpočet pro fiskální rok 2020 převratu v protiraketové obraně Spojených států nenasvědčují. Bakalářská práce rovněž zasazuje nově vydaný dokument do historického kontextu vývoje protiraketové obrany a její konsolidace jakožto stěžejního prvku americké obranné strategie. Na tomto základě pak práce předkládá tvrzení, kdy aktualizovaný dokument MDR 2019 není v programu protiraketové obrany vstupem do nové éry, jak administrativa tvrdila, nýbrž kontinuálním navázáním na plány předchozí administrativy.

Annotation

Missile defense takes a part of the United States defense strategy since the second half of the 20th century. The approach to the missile defense program has radically changed since. The aim of this bachelor thesis is to compare practice of two subsequent administrations on the basis Barack Obama’s 2010 Ballistic Missile Defense Review and Donald Trump’s 2019 Missile Defense Review. The comparison is performed by an analysis of each of the documents’ strategic narratives. The latter document – 2019 MDR – was released in January 2019 and Trump declared its content “revolutionary” and as a “beginning of a new era” of the missile defense program. Despite the extension of the missile defense concept and the introduction of a new space defense program, the current steps of the Trump’s administration do not indicate any radical shifts as described by Donald Trump himself. This thesis also presents a historical overview of the U.S. missile defense and aims to examine the recently released 2019 MDR in the context of the missile defense policy development in the last

seventy years. On this basis, the bachelor thesis shows that the updated document 2019 MDR is not an “entry to the new era of missile defense”, as Donald Trump proclaimed, but a continual follow-up to the plans of previous Obama’s administration.

Klíčová slova

protiraketová obrana, Spojené státy americké, bezpečnostní strategie, zbraně hromadného ničení, obranná politika, Ballistic Missile Defense Review, Missile Defense Review, strategický narativ

Keywords

ballistic missile defense, United States, security strategy, weapons of mass destruction, defense policy, Ballistic Missile Defense Review, Missile Defense Review, strategic narrative

Title

Missile Defense of the United States: comparison of the 2010 Ballistic Missile Defense Review and the 2019 Missile Defense Review

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce PhDr. Michalu Smetanovi, Ph.D. za odborné vedení práce a přínosné konzultace, trpělivost, vstřícný přístup, cenné rady a věcné připomínky, bez nichž by tato práce stěží vznikla.

Obsah

Seznam tabulek a grafů 2
Seznam použitých zkratek 3
Úvod 4
Výzkumná strategie 8
Rešerše literatury 12
1. Protiraketová obrana jako prvek bezpečnostní strategie Spojených států 15
1.1. První debata o protiraketové obraně (60.-70. léta) 16
1.2. Druhá debata o protiraketové obraně (80. léta) 19
1.3. Třetí debata o protiraketové obraně (90. léta-současnost) 22
2. Strategický narativ 28
2.1. Technologická proměna v mezinárodním prostředí 29
2.2. Změna ve vztahu k velmocem 30
2.3. Proliferace mezi „darebácké státy“ 34
3. Strategická odpověď 37
3.1. Obrana území Spojených států (NMD) 37
3.2. Mezinárodní spolupráce (TMD) 40
3.3. Vývoj nových systémů a rozpočet 43
4. Interpretace výsledků 47
Závěr 51
Summary 53
Použitá literatura 55
Teze závěrečné bakalářské práce 64

Seznam tabulek a grafů

Tabulky:

Tabulka 1: Porovnání obsahu dokumentů BMDR 2010 a MDR 2019, str. 47

Grafy:

Graf 1: Vývoj rozpočtu na BMD a NMD pro Agenturu pro protiraketovou obranu, str. 44

Seznam použitých zkratek

ABM	Smlouva o nerozmisťování systémů protiraketové obrany
BMD	Protiraketová obrana (Ballistic Missile Defense)
BMDR 2010	Ballistic Missile Defense Review 2010
ČLR	Čínská lidová republika
EPAA	Evropsky fázový adaptivní přístup (European Phased Adaptive Approach)
EU	Evropská unie
GBI	Pozemní protiraketová střela (Ground-based interceptor)
GMD	Systém pozemní obrany proti raketám ve střední fázi letu (Ground-based Midcourse Defense)
GPALS	Global Protection Against Limited Strikes
HGV	Hypersonická zbraň (Hypersonic Glide Vehicle)
ICBM	Mezikontinentální balistická raketa (Inter-continental Ballistic Missile)
INF	Smlouva o likvidaci raket středního a krátkého doletu
KLDR	Korejská lidově demokratická republika
MAD	Vzájemné zaručené zničení (Mutual Assured Destruction)
MDA	Agentura pro protiraketovou obranu (Missile Defense Agency)
MDR 2019	Missile Defense Review 2019
NATO	Severoatlantická aliance
NDS	National Defense Strategy
NMD	Protiraketová obrana národa (National Missile Defense)
NPR	Nuclear Posture Review
NSS	National Security Strategy
PAA	Fázový adaptivní přístup (Phased Adaptive Approach)
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
THAAD	Theater High Altitude Area Defense
TMD	Protiraketová obrana bojiště (Theatre Missile Defense)
USA	Spojené státy americké
USSF	Vesmírné síly Spojených států (United States Space Force)

Úvod

Protiraketová obrana (BMD) jako nástroj bezpečnostní strategie provází Spojené státy americké (USA) již od konce druhé světové války a vývoje německé rakety V-2. Hrozba pro USA se postupně proměnila z Německa přes studenoválečný Sovětský svaz (SSSR) až do dnešních „darebáckých států". Tuto proměnu mezinárodních hrozeb reflektovala i dynamika vývoje amerického programu protiraketové obrany, jež byla ve svých začátcích v 50. letech vnímána jako destabilizační prvek, kdežto dnes se integrovala jako inherentní prvek bezpečnostní politiky USA. Přesto je tento vývoj zajímavé sledovat, a to zvlášť v kontextu vydání aktualizovaného dokumentu *Missile Defense Review* (dále jako MDR 2019) v lednu roku 2019, který protiraketovou obranu vymezuje v rámci celé americké jaderné strategie a doplňuje další strategické dokumenty, které již administrativa prezidenta Trumpa vydala (konkrétně *National Security Strategy 2017 – NSS*, *National Defense Strategy 2018 – NDS* a *Nuclear Posture Review – 2018*). Historicky poprvé vyšel dokument zabývající se protiraketovou obranou za administrativy Baracka Obamy v roce 2010 jako *Ballistic Missile Defense Review* (dále jako BMDR 2010). O to je srovnání zajímavější, neboť vůbec poprvé dovoluje reflexi a srovnání přístupu jednotlivých administrativ k protiraketové obraně na základě vládních dokumentů vydaných přímo k tématu. Ačkoliv patří problematika americké protiraketové obrany mezi významná témata v oblasti mezinárodní bezpečnosti, vzhledem k aktuálnosti tématu zatím v českém ani mezinárodním akademickém prostředí neexistuje akademická práce, která by dva zmiňované dokumenty navzájem systematicky porovnávala. V tomto ohledu bude bakalářská práce unikátní, neboť se věnuje vysoce aktuálnímu tématu relevantnímu pro americkou i světovou bezpečnostní politiku, které zatím nebylo na akademické půdě komparativní metodou zpracováno. Přínos práce spočívá nejen v analýze dosud nezpracovaného materiálu, ale také v zasazení nově vydaného dokumentu do širšího kontextu vývoje protiraketové obrany a roli dokumentu v současné mezinárodní politice Spojených států. Tato práce může rovněž sloužit jako analýza možností jednotlivých administrativ, nakolik jsou hlavy státu schopny naplnit a ovlivnit plány na protiraketovou obranu během jednoho, případně dvou volebních období.

Vydání *Missile Defense Review 2019* Donalda Trumpa mělo být dle jeho slov zásadním přelomem v bezpečnostní politice a vstupem USA do nové éry protiraketové obrany. Cílem této studie je zjistit, do jaké míry odpovídá rétorika amerického prezidenta

skutečnosti a jak se dokumenty, jejichž vydání dělí devět let a velký posun v mezinárodním prostředí, navzájem odlišují. Hlavní výzkumná otázka bakalářské práce proto zní: Jakým způsobem a v jakých ohledech se liší *Missile Defense Review 2019* administrativy prezidenta Trumpa z roku 2019 od dokumentu administrativy Baracka Obamy z roku 2010? Znamená MDR 2019 převrat v dosavadní bezpečnostní strategii Spojených států, nebo naopak kontinuálně navazuje na dokument předcházející administrativy? Oproti původním výzkumným otázkám vymezených v projektu práce došlo k jejich zúžení, a to z důvodu exaktnějšího zaměření otázek a jejich konkrétnějšímu zodpovězení vzhledem k omezenému rozsahu bakalářské práce.

Po obsahové stránce je práce kromě úvodu, závěru a interpretace výsledků rozdělena do tří hlavních kapitol. Po úvodu následuje podrobné vymezení výzkumné strategie práce a rešerše existující literatury. Samotný výzkum je uveden první, kontextuální kapitolou, jež je dále strukturována do tří podkapitol. Ty odpovídají třem velkým debatám podle Deana Wilkeninga, jež v oblasti protiraketové obrany proběhly. Zatímco během první a druhé debaty představované hlavně osobnostmi Roberta McNamary v 60. letech a Ronalda Reagana v 80. letech diskutovaly administrativy vztah protiraketové obrany k odstrašení a podmínkám vzájemného zaručeného zničení (*Mutual Assured Destruction – MAD*), v 90. letech s nástupem Billa Clintona začalo docházet k postupné konsolidaci protiraketové obrany jako stěžejního prvku americké obranné strategie. Tento vývoj provázely důležité události související s proměnou hrozeb (pád Sovětského svazu, válka v Zálivu a otestování raket Severní Koreou), jež přispěly ke stranickým kompromisům mezi demokraty a republikány, kteří byli v záležitosti protiraketové obrany dlouho rozděleni. Přelomovou událostí byly útoky na Světové obchodní centrum roku 2001, které následovalo odstoupení od bilaterální Smlouvy o nerozmisťování systémů protiraketové obrany (dále jako smlouva ABM) uzavřené mezi Sovětským svazem (SSSR) a Spojenými státy. Pro USA znamenalo odstoupení možnost poprvé po 30 letech od uzavření roku 1972 začít rozmisťovat systémy protiraketové obrany národa (*national missile defense – NMD*), k čemuž vzápětí došlo. Od té doby se Spojené státy snaží o vybudování efektivního systému protiraketové obrany. Po administrativě George W. Bushe, který usiloval o široké budování systémů NMD se od administrativy Baracka Obamy očekávala omezení programu. Navzdory těmto očekáváním však převážila mezi administrativami Bushe a Obamy v oblasti jaderné politiky

spíše kontinuita.[1]

Po zasazení protiraketové obrany do širšího kontextu americké bezpečnostní politiky se práce zaměřuje na samotnou komparaci dokumentů BMDR 2010 a MDR 2019. Ta probíhá současně ve dvou kapitolách, kde je porovnán nejdříve strategický narativ obou dokumentů, a posléze strategická odpověď, jež poskytují.

V kapitole vymezující strategický narativ dochází ke komparaci diskurzu jednotlivých strategických narativů BMDR 2010 a MDR 2019. Strategický narativ je koncept, který se na základě příběhových linek snaží o vysvětlení událostí, vyvození závěrů. Slouží jako komunikační nástroj, pomocí kterého mohou političtí představitelé navrhovat strategie, jejichž cílem je dospět k žádoucímu stavu vymezeném v narativu. Reflexe diskurzu jednotlivých dokumentů probíhá ve třech konkrétních narativech. Nejdříve v oblasti nových technologií, kdy Rusko a Čína deklarují vývoj a vlastnictví úplně nových systémů, proti kterým nemají USA funkční obranu – raket s plochou dráhou letu (*cruise missiles*) a hypersonických zbraní (*Hypersonic Glide Vehicles – HGVs*). Dále ve vztahu k velmocem, kdy Donald Trump zařazuje jako první postudenoválečný prezident Rusko a Čínu mezi hrozby pro americkou bezpečnost – Barack Obama naopak usiloval o širší spolupráci a posilování vzájemné důvěry. Třetím narativem, ve kterém jsou oba dokumenty poměrně konzistentní, je přístup k proliferaci raketových systémů mezi „darebácké státy". Nejzásadnějším rozdílem je zde snaha o mírová jednání se Severní Koreou a bezprecedentní schůzky mezi představiteli obou států.

Komparace v oblasti strategické odpovědi je strukturována opět do tří podkapitol, které poskytují komplexní odpověď na proměnu hrozeb a mezinárodního prostředí, jak ji vymezila analýza strategického narativu provedená v předcházející kapitole. Jednou z odpovědí je posílení protiraketové obrany národa, kdy Trump deklaruje rozmístění vesmírné vrstvy obrany. Ta by skutečně byla významným krokem, v MDR 2019 však nepadlo žádné finální rozhodnutí a budování takového systému neodpovídá ani „Žádost o rozpočet pro rok 2020" zveřejněná v březnu 2019. Další kategorií je program protiraketové obrany v Evropě a protiraketové obrany bojiště (*theater missile defense – TMD*), kde Trump v rozmisťování konkrétních systémů navazuje na Obamu, evropské spojence ale vyzývá k přijetí vlastní odpovědnosti za obranu a financování evropského systému protiraketové

[1] SMETANA, Michal. Role jaderných zbraní v bezpečnostní strategii Spojených států ve 21. století. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2013, **2013**(1), s. 27-49 [cit. 2019-04-20]. ISSN 0323-1844. Dostupné z: https://mv.iir.cz/article/view/719/767

obrany. K největšímu rozdílu mezi administrativami dochází v oblasti rozpočtu, který Donald Trump navýšil ve fiskálním roce 2019 o celé dvě miliardy. Navzdory tomu nepředstavuje MDR 2019 žádné nové systémy ani nepřichází s dramatickým navýšením stávajících systémů NMD či TMD. Trump v záležitosti obrany spoléhá na vybudování nové obranné vrstvy ve vesmíru, která by měla být složena z radarů a později vesmírných protiraketových střel (*space-based interceptor – SBI*). MDR 2019 však neobsahuje vymezení žádných konkrétních plánů ani časový rámec, v jakém by obrana ve vesmíru mohla být rozmístěna. Program vesmírné obrany rovněž absentuje v „Žádosti o rozpočet pro rok 2020".

Práce tak na základě systematické komparace dvou případů předkládá tvrzení, že přestože dokument MDR 2019 přichází s řadou kvalitativních i kvantitativních navýšení systémů protiraketové obrany, v přístupu administrativy Baracka Obamy a Donalda Trumpa zůstává převážně zachovávána kontinuita. Většina návrhů, které Trumpova administrativa a MDR 2019 přináší, byla diskutována již za Obamovy administrativy a dochází pouze k potvrzení plánů předchozí administrativy. Americký program protiraketové obrany reaguje na současné proměny mezinárodního bezpečnostně-politického prostředí a neustále se technologicky vyvíjí, od roku 2009 a konsolidace BMD jakožto jednoho ze stěžejních prvků americké národní bezpečnosti a obranné politiky však navzdory odvážným deklaratorním záměrům prezidenta Trumpa nedošlo v operativní rovině k zásadním změnám. Výsledkem výzkumu je potvrzení kontinuity jednotlivých administrativ, kdy dokument Donalda Trumpa nepředstavuje radikální odklon od směru protiraketové obrany, který nastolil Barack Obama. Naopak na něj navazuje a dokončuje plány a programy, které byly v době Obamovy administrativy zahájeny či projednávány.

Výzkumná strategie

Bakalářská práce je koncipována jako komparativní případová studie, jež provádí srovnávací analýzu dokumentu vydaného poprvé za administrativy Baracka Obamy (roku 2010) a podruhé za administrativy Donalda Trumpa (roku 2019). Výzkumný rámec práce odpovídá tzv. „kontrastu kontextů“. Tento empiricky zaměřený typ výzkumu se snaží o postihnutí specifických rysů jednotlivých případů, nikoliv o vytvoření nových zobecnění či teoretických přístupů. Cílem výzkumu tak není vytvoření nové teorie či otestování teorie již existující, nýbrž porozumění specifikům dané situace.[2]

Z hlediska struktury je práce rozčleněna do tří hlavních kapitol. První část tvoří kontextuální kapitola zabývající se vývojem protiraketové obrany a přístupu amerických administrativ od 50. let 20. století. Kapitola je důležitá z hlediska tří debat, jež v uplynulých sedmdesáti letech postupně proběhly, a jež formovaly diskurz okolo protiraketové obrany a přístupu k ní. Tato kapitola tak dává základ pro širší pochopení významnosti tématu a vysvětluje okolnosti vývoje BMD, jež tvoří základ politických rozhodnutí činěných i současnými administrativami.

Druhá a třetí kapitola se poté týkají samotného empirického výzkumu, tj. porovnání dokumentů BMDR 2010 a MDR 2019. Pro systematickou komparaci dokumentů byly taxonomicky porovnány shodné a rozdílné jevy dokumentů. Taxonomie byla vytvořena na základě konceptu taxonomie tak, jak jej vymezil Kenneth D. Bailey. Ten taxonomii definuje jako klasifikaci vytvořenou na základě podstaty, principů a pravidel jevu. Od typologie se odlišuje tím, že taxonomie je empirická, kdežto typologie konceptuální – klasifikace na základě taxonomie tak probíhá na základě empiricky pozorovatelných a měřitelných charakteristik. Přestože ve společenských vědách je častější využití typologie, v případě této studie je vhodnější vytvoření taxonomie, a to právě díky možnosti klasifikace podle empirického pozorování.[3] Na základě provedení obsahové analýzy, při které byly nalezeny klíčové priority jednotlivých dokumentů, autorka následně vytvořila podrobnou taxonomii obsahující klíčová slova rozdělená do kategorií. Jednotlivé kategorie byly následně podle povahy rozděleny na „strategický narativ“ dokumentů a „strategickou odpověď“.

[2] DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. s. 62-67. ISBN 978-80-7367-385-7.

[3] BAILEY, Kenneth D. *Typologies and taxonomies: An introduction to classification techniques*. Thousand Oaks: Sage Publications, 1994. s. 6. ISBN 978-0803952591.

Lawrence Freedman definuje narativ jako koncept příběhových linek, které mají vysvětlit události a z těch vyvodit závěry. Přídomek „strategický“ označuje záměrné vytvoření narativu na základě již existujících myšlenek, nevzniká tedy spontánně. Strategický narativ slouží určité skupině jako nástroj k propojení a provedení konkrétní strategie.[4] Narativ je z koncepčního hlediska rámec, který dovoluje propojit zdánlivě neprovázané fenomény. Narativ v sobě obsahuje počáteční situaci nebo řád, problém, který tento řád narušuje, a řešení, jež má řád obnovit. Nový řád se od počátečního, jež je ohrožen, může lišit. Strategický narativ slouží jako komunikační nástroj, pomocí kterého političtí aktéři dávají význam událostem z minulosti, přítomnosti a budoucnosti, a to za účelem dosažení politických cílů. Strategické narativy spojují zájmy a cíle, definují žádoucí stav a navrhují strategie, pomocí kterých lze k žádoucímu stavu dospět. V kontextu domácí politiky strategický narativ pomáhá politikům v ovlivnění procesu rozhodování a implementace politik, prosazení konkrétních cílů či ovlivnění veřejného mínění.[5]

Nejčastěji je koncept strategického narativu využíván v mezinárodní politice, a to za účelem studia válek a konfliktů. Bývá využíván za účelem prezentování současných vojenských kampaní v rámci bezpečnostní politiky státu a také vysvětlení, jakým způsobem političtí aktéři řeší strategické záležitosti. Z hlediska struktury se narativ skládá z aktérů, událostí, zápletky, času a prostoru. Funkční narativ propojuje všechny tyto aspekty do příběhové linky, která je schopna identifikovat příčinné mechanismy. Při utváření strategických narativů je důležitý význam politické legitimity aktérů, jež se o vytvoření narativu snaží. Vytvořený narativ musí poté obsahovat ucelený rámec, který je důležitý pro pochopení zformování narativu a jeho přesvědčivost. Narativ je efektivní tehdy, když apeluje na hodnoty, zájmy a předsudky cílové skupiny, čímž dokáže měnit politické směřování.[6] V bakalářské práci je porovnáván diskurz dokumentů BMDR 2010 a MDR 2019 ve třech narativech. Strategický narativ obou dokumentů má sloužit jako komunikační nástroj na několika úrovních (exekutivní a legislativní větev administrativy, armáda, široká veřejnost, mezinárodní společenství), jehož prostřednictvím má být program protiraketové obrany

[4] FREEDMAN, Lawrence. Networks, culture and narratives. *Adelphi Papers* [online]. 2006, **45**(379), s. 22-23 [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/05679320600661640

[5] MISKIMMON, Alister; O'LOUGHLIN, Ben; ROSELLE, Laura. *Strategic narratives: Communication power and the new world order*. London: Routledge, 2014. s. 7-14. ISBN 978-0415717601.

[6] SCHMITT, Oliver. When are strategic narratives effective? The shaping of political discourse through the interaction between political myths and strategic narratives. *Contemporary Security Policy* [online]. 2018, **39**(40), s. 490 [cit. 2019-05-04]. ISSN 1743-8764. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/13523260.2018.1448925

realizován. Na základě tohoto porovnání se práce pokouší o identifikaci rozdílů jednotlivých administrativ.

Na vymezení strategického narativu dokumentů a analýzu diskurzu navazuje již zmíněná kapitola „strategická odpověď", jež analyzuje kroky amerických administrativ přijaté v praxi. Cílem této kapitoly je komplexní posouzení strategického narativu dokumentů a jeho naplňování pomocí přijatých politik. Kapitola se tak na rozdíl od předcházející kapitoly nesoustředí na diskurzivní rovinu narativu, ale přímo na kroky, které mají být přijaty k jeho naplnění. Na tomto základě lze při současné komparaci dokumentů efektivně posoudit, zda kroky přijaté v praxi odpovídají rétorice dokumentu MDR 2019 a zda a jak se odlišují od BMDR 2010.

Z metodologického hlediska byly podkapitoly pro komparaci strategického narativu a strategické odpovědi dokumentů kategorizovány tak, aby byly vzájemně výlučné a zároveň poskytovaly komplexní náhled na porovnání obou dokumentů v kontextu současného bezpečnostního prostředí. Za empirickou částí práce následuje kapitola „Interpretace výsledků", kde autorka provedenou komparaci analyzuje a představuje výsledky výzkumu. Ty jsou následně shrnuty v závěru práce, který je již vzhledem k zahrnutí rozsáhlé diskuze o výsledcích empirického výzkumu stručný.

Bakalářská práce vychází převážně z primárních zdrojů amerických administrativ, tj. veřejně přístupných částí dokumentů *Ballistic Missile Defense Review 2010* a *Missile Defense Review 2019*, jejichž výklad je doplněn o další strategické dokumenty důležité pro správnou interpretaci, konkrétně *National Security Strategy* (NSS) z roku 2017 a *National Defense Strategy* (NDS) z roku 2018. Práce dále vychází z vládních tiskových zpráv, záznamů z tiskových konferencí a projevů představitelů americké administrativy. Mezi sekundární zdroje práce patří odborná literatura a akademické články expertů na bezpečnostní problematiku, primárně Andrew Futtera, Reubena Steffa, Lawrence Freedmana, George N. Lewise či Deana Wilkeninga. Ze sekundárních zdrojů studie dále čerpá ze stránek nezávislých výzkumných organizací a think-tanků, které se protiraketovou obranou zabývají (primárně Center for Strategic and International Studies či Arms Control Association) a z důvodu vysoké aktuálnosti tématu využívá i články z médií, jež se na problematiku protiraketové obrany zaměřují.

Jedním z potenciálních nedostatků práce může být nezveřejnění kompletního *Missile Defense Review 2019*. Kromě toho, že některé části dokumentů zůstávají utajeny, MDR 2019

přichází s plány, na které si Agentura pro raketovou obranu (*Missile Defense Agency – MDA*) vyhradila po vydání MDR 2019 dalších šest až devět měsíců pro analýzy a testování. Tyto programy, které jsou zatím ve fázi vývoje a nebyly oficiálně oznámeny, tak není možné v práci komparovat (přestože jsou na některých místech práce zmíněny). Relevance práce tím ale není snížena, neboť na tyto systémy nebyl vydán požadavek v „Žádosti o rozpočet pro rok 2020“ a pokud budou některé z těchto plánů uskutečněny, stane se tak nejdříve ve fiskálním roce 2021, což ale není vzhledem k častým zpožděním v programu BMD příliš reálné.

Z důvodu neexistence českých překladů u mnoha technologických i politických výrazů zůstávají v práci pro správný výklad ponechány originální názvy v angličtině. V práci jsou uvedeny v závorce ihned za pojmem a označeny kurzívou.

Rešerše literatury

Vzhledem k vydání *Missile Defense Review* teprve na začátku roku 2019 prozatím neexistuje komplexní akademická literatura věnující se přístupu Trumpovy administrativy k protiraketové obraně. Mnoho autorů se však věnuje problematice protiraketové obrany jako takové, a to nejčastěji v otázce, zda protiraketová obrana *přispívá* či naopak *podkopává* odstrašení a stabilitu mezi státy. Autoři se dále zabývají vlivem budování protiraketové obrany na šíření jaderných zbraní (často v kontextu bezpečnostního dilematu) a efektivitou samotného konceptu protiraketové obrany.

Autory lze podle teoretického přístupu k protiraketové obraně rozdělit do dvou skupin – autory považující protiraketovou obranu za destabilizující prvek (např. Andrew Futter, Dean A. Wilkening) a autory považující BMD za stabilizační prvek (např. David McDonough, Thomas Karako, Stephen L. Quackenbush). Podle Futtera z první zmíněné skupiny je k zajištění odstrašení potřeba vzájemná zranitelnost, kterou rozmístění BMD narušuje, neboť je stát díky své obraně nenapadnutelný.[7] Wilkening zastává stejný názor a tvrdí, že vzhledem k nízkému riziku útoku ze strany Ruska a Číny nepotřebují Spojené státy rozmisťovat systémy protiraketové obrany; v případě, že by teorie odstrašení selhala, Spojené státy mohou preemptivním konvenčním útokem zničit pevná odpalovací stanoviště.[8]

V opozici vůči těmto názorům stojí například McDonough, který definuje rozmístění systému protiraketové obrany jako záruku pro snížení pravděpodobnosti prvního útoku ze strany nepřátelského státu, neboť plní funkci odstrašení před útokem, a v případě potenciálního selhání zaručuje ochranu.[9] Karako vychází ze stejné myšlenky a tvrdí, že vzhledem k současným hrozbám nelze dopustit, aby byly vztahy USA s dalšími zeměmi založené na vzájemné zranitelnosti; rovněž díky protiraketové obraně nelze USA vydírat.[10] Quackenbush testoval roli BMD v mezinárodní stabilitě na případu asymetrické eskalace (*Assymetric Escalation Game*), kdy došel k závěru, že protiraketová obrana přispívá

[7] FUTTER, Andrew. *The politics of nuclear weapons*. Los Angeles: Sage Publications, 2015. ISBN 978-144-6294-314.

[8] WILKENING, Dean A. *Ballistic Missile Defense and Strategic Stability*. New York: Routledge, 2014. Adelphi Paper no. 334. ISBN 978-0199290048.

[9] MCDONOUGH, David S. *Nuclear superiority: the 'new triad' and the evolution of nuclear strategy*. New York: Routledge, 2006. Adelphi Paper, no. 383. ISBN 04-154-2734-7.

[10] KARAKO, Thomas. Homeland missile defense: How the United States got here. *Bulletin of the Atomic Scientists* [online]. 2017, **73**(3), s. 159-166 [cit. 2019-05-04]. ISSN 0096-3402. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/00963402.2017.1315035

ke stabilitě tak dlouho, dokud je protiraketová obrana bránícího se státu uvěřitelná (*credible*). Taková protiraketová obrana posiluje důvěryhodnost následné odvetné hrozby ze strany napadeného státu.[11] Zajímavý je příspěvek Nika Hynka, podle kterého protiraketová obrana ovlivňuje stabilitu v každém případě individuálně. V případě symetrického odstrašení (Rusko-USA) je BMD destabilizační, v případě asymetrického vztahu (např. Írán-USA) může být stabilizující a v politicky citlivých případech (např. USA-Čína-Taiwan) může plnit jak stabilizační, tak destabilizační roli v závislosti na konkrétních krocích.[12]

Efektivitě BMD se věnovali např. Czajkowski, Lewis nebo Hippel, kdy všichni autoři i přes vyspělost systémů o jejich efektivitě pochybují, neboť zatím nikdy nebyly otestovány v praxi při útoku mezikontinentální balistickou raketou (dále jako ICBM) nesoucí jaderný arzenál.[13] Lewis tvrdí, že pokud je stát schopen vyrobit ICBM, dokáže obejít i systém protiraketové obrany.[14] [15]

Důležitým konceptem souvisejícím s protiraketovou obranou je bezpečnostní dilema, kdy podle E. Bunn zastánci odzbrojení tvrdí, že budování nových obranných systémů vyšle signál, že USA neberou vážně závazek představovaný článkem VI Smlouvy o nešíření jaderných zbraní (NPT). Pokud USA nebudou modernizovat a udržovat svůj arzenál, zastaralost systémů by pro nepřítele nepředstavovala hrozbu, čímž by bylo narušeno odstrašení.[16]

Z rešerše literatury je zřejmá existence rozsáhlé literatury na téma protiraketové obrany, přístup v této studii se ale od existující literatury liší. Přestože kontextuální kapitola vychází z dosavadních poznatků výše zmíněných (a dalších) autorů, výzkumná část práce se věnuje aktuálnímu tématu strategie současné administrativy Donalda Trumpa, kterou

[11] QUACKENBUSH, Stephen L. National Missile Defense and Deterrence. *Political Research Quarterly* [online]. 2006, **59**(4), s. 533-541 [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: https://doi.org/10.1177/106591290605900403.

[12] HYNEK, Nik; SMETANA, Michal, ed. *Global Nuclear Disarmament: Strategic, Political, and Regional Perspectives*. New York: Routledge, 2016, s. 94-102. ISBN 978-1138832725.

[13] CZAJKOWSKI, Marek. Ballistic missile defence – Technology, Effectiveness and Organization – Key issues. *Politeja* [online]. 2017, **5**(50), s. 227-262 [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/26564293.

[14] LEWIS, George N. Ballistic missile defense effectiveness. In: *AIP Conference Proceedings 1898*. [online]. 2017. ISBN 978-0-7354-1586-7. Dostupné z: https://doi.org/10.1063/1.5009222

[15] LEWIS, George a Frank VON HIPPEL. Improving U.S. Ballistic Missile Defense Policy. *Arms Control Today*. [online]. 2018. Dostupné z: https://www.armscontrol.org/act/2018-05/features/improving-us-ballistic-missile-defense-policy

[16] BUNN, Elaine. The Obama Administration's Nuclear Policy and Implications for East Asian Security. In: *Major Powers' Nuclear Policies and International Order in the 21st Century*. Tokyo: The National Institute for Defense Studies, 2010. s. 37-48. ISBN 9784939034718.

se zatím na úrovní akademických prací nikdo komplexně nezabýval a nezpracoval komparativní metodou vůči prvnímu BMDR 2010. Jelikož je MDR 2019 teprve druhým samostatně vydaným dokumentem vymezujícím strategii protiraketové obrany, komparace vládního přístupu k protiraketové obraně na úrovní těchto dokumentů je tak v českém akademickém prostředí prozatím nezpracovaným tématem. Přesto existují podobné komparace, a to například týkající se porovnání jiných strategických dokumentů amerických administrativ (NPR, NSS aj.).

1. Protiraketová obrana jako prvek bezpečnostní strategie Spojených států

Téma vývoje systému, který by ochránil celé území Spojených států před útokem balistickými raketami, se v akademických i vládních kruzích objevuje od hrozby použití vůbec první balistické rakety V-2 vyrobené během druhé světové války v Německu.[17] Celá problematika protiraketové obrany je však z politických, ekonomických a technologických důvodů i po sedmdesáti letech kontroverzním tématem.[18] Úměrně s rozšiřujícím se jaderným arzenálem Sovětského svazu v první dekádě studené války a nástupem ICBM rostla na západě obava ze zranitelnosti před potenciálním útokem.[19] Potřeba rozmístění protiraketové obrany pak definitivně vyvstala roku 1957 poté, co Sovětský svaz vypustil do vesmíru vůbec první umělou družici – Sputnik I.[20] Vypuštění Sputniku vyvolalo v USA strach ze ztráty technologické nadřazenosti a způsobilo v bezpečnostní strategii posun k protiraketové obraně – roku 1960 tak byl spuštěn vůbec první protiraketový program Nike-Zeus. Koncept protiraketové obrany od počátku provází kritika, jež spočívala v obavě z narušení strategické stability zajištěné podmínkami vzájemného zaručeného zničení, podnícení závodů ve zbrojení a pravděpodobné nefunkčnosti systémů z důvodu jejich vysoké technické náročnosti.[21] V druhé polovině 20. století proběhly podle Deana A. Wilkeninga takzvané *tři debaty o protiraketové obraně*, a to mezi dvěma skupinami – zastánci protiraketové obrany a jejími kritiky. Tato kapitola má za cíl v první části uvést historický a politický kontext utváření těchto tří debat a prodiskutovat roli protiraketové obrany ve vztahu k dalším státům (primárně Rusku a Číně).

[17] QUACKENBUSH, ref. 11, s. 533.
[18] HILDRETH, Steven A. Ballistic Missile Defense: Historical Overview. *CRS Report for Congress* [online]. 2007. Congressional Research Service. s. 1. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://fas.org/sgp/crs/weapons/RS22120.pdf
[19] STEFF, Reuben. *Strategic thinking, deterrence and the US ballistic missile defense project: from Truman to Obama*. Burlington, Vermont: Ashgate, 2013, s. 18. ISBN 978-1409469353.
[20] LEWIS, George a Frank VON HIPPEL. Limitations on ballistic missile defense—Past and possibly future. *Bulletin of the Atomic Scientists* [online]. 2018, **74**(4), s. 199 [cit. 2019-05-05]. DOI: 10.1080/00963402.2018.1486575. ISSN 0096-3402. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00963402.2018.1486575
[21] WILKENING, ref. 8, s. 6.

1.1. První debata o protiraketové obraně (60.-70. léta)

Když se svět během Kubánské krize roku 1962 ocitl na pokraji jaderné války, vzrostla strategická potřeba zajištění stability mezi velmocemi. Spolu s rozmisťováním systémů protiraketové obrany vznikly dvě školy – takzvaní „jaderní válečníci" (*nuclear warfighters*) a „zastánci kontroly zbrojení" (*arms controllers*).[22] Toto rozštěpení dostalo později v 70. a 80. letech politický rozměr, kdy po oznámení Reaganova programu *Strategic Defense Initiative* (SDI) republikáni výrazně podporovali rozmisťování protiraketové obrany, kdežto demokraté byli vůči konceptu BMD skeptičtí.[23] Zatímco „jaderní válečníci" považovali protiraketovou obranu za stěžejní prvek americké jaderné politiky, na jejímž základě stojí bezpečnost celého státu, druhá skupina vnímala protiraketovou obranu jako destabilizující.[24] Díky systémům protiraketové obrany by byly velmoci schopné zahájit první útok a nemusely by se obávat odvetného útoku ze strany druhé velmoci, neboť protiraketová obrana by útoku na jejich území zabránila.[25] Právě tohoto narušení strategické stability se týkala největší kritika, přičemž diskuze o tom, zda protiraketová obrana narušuje bezpečnostní záruky poskytnuté MAD a tím přispívá k destabilizaci se mezi autory vede dodnes. Snaha o udržení podmínek pro vzájemné zaručené zničení a zachování teorie odstrašení vedla v 60. letech ke vzniku takzvané „teorie kontroly zbrojení" (*Arms Control Theory*).[26] V kontextu studené války byl tento přístup revoluční, neboť předpokládal dosud bezprecedentní spolupráci mezi jadernými velmocemi a deklaroval vzájemnou zranitelnost (*vulnerability*) jako stabilizující a tím oboustranně výhodnou.[27] Tento teoretický přístup posléze vedl roku 1972 k podpisu smlouvy ABM.

Roku 1961 se stal prezidentem USA John F. Kennedy a na místo ministra obrany nastoupil Robert McNamara, velký kritik protiraketové obrany. McNamara považoval systémy BMD za destabilizující prvek z důvodu zákona akce-reakce mezi jadernými velmocemi.[28] Podle McNamary byl systém protiraketové obrany destabilizující ve dvou

[22] STEFF, ref. 19, s. 39.
[23] FUTTER, Andrew. *Ballistic missile defence and US national security policy: normalisation and acceptance after the Cold War*. New York: Routledge, 2013, s. 8. ISBN 978-0-415-81732-5.
[24] STEFF, ref. 19, s. 39-41.
[25] MCDONOUGH, ref. 9, s. 63-68.
[26] Jedním z nejvýznamnějších teoretiků odzbrojení je Thomas C. Schelling, který se této problematice věnoval např. v dílech Strategy and Arms Control (1961) a Arms and Influence (1966). Schelling přišel s teorií vyjednávání a teorií her, které později v celém přístupu k jaderné strategii a teorii odzbrojování hrály stěžejní roli.
[27] STEFF, ref. 19, s. 18.
[28] FREEDMAN, Lawrence. *The evolution of nuclear strategy*. 3rd edition. New York: Palgrave Macmillian, 2003. s. 319. ISBN 0-312-27270-7.

ohledech – podnítil by závody ve zbrojení ve snaze „překonat“ obranu druhého státu, a v případě krize by mohl vyprovokovat k útoku zemi, jež protiraketovou obranou nedisponuje.[29] V 60. letech byly sovětsko-americké závody ve zbrojení na svém vrcholu. V obou velmocech rostl tlak na rozmísťování efektivní protiraketové obrany a ani jedna země nechtěla zaostávat za tou druhou. Technologicky bylo ovšem jednodušší vyrábět nové jaderné hlavice než systémy protiraketové obrany, byla to tedy právě protiraketová obrana, které poháněla závody ve zbrojení vpřed.[30] Zastánci kontroly zbrojení v Kennedyho administrativě – včetně Roberta McNamary – usilovali o bezpečnostní politiku založenou na vzájemném odstrašení, nikoli na defenzivních systémech BMD.[31] Podle McNamary protiraketová obrana narušovala záruky zaručeného zničení a ke stabilitě (při zachování strategie odstrašení) zcela dostačovaly útočné rakety zaručující USA druhý útok (*second-strike*). Za této situace je pak protiraketová ochrana zbytečným prvkem, který narušuje strategickou bezpečnost zajištěnou zaručeným zničením.[32] Koncept McNamarova zaručeného zničení (zajištěný zásobami ICBM) vešel ve známost jako strategie vzájemného zaručeného zničení – MAD.[33] Navzdory McNamarovým snahám opustit koncept protiraketové obrany rostl v 60. letech tlak na prezidenta Johnsona k rozmísťování obranných protiraketových systémů, a to především v reakci na sovětský program a rozmístění systémů *Galosh* okolo Moskvy. Konečné rozhodnutí o rozmístění protiraketových systémů Sentinel v roce 1967 a Safeguard v roce 1968 bylo mnohem více politickým a byrokratickým než bezpečnostně-strategickým, [34] za jehož prosazením stála skupina „jaderných válečníků“ okolo Paule Nitze a Deana Achesona, členové Kongresu lobbující za BMD a americká armáda.[35] Systém Sentinel měl poskytnout ochranu americkým městům před útoky ze strany čínských ICBM, které byly v dané době považovány za největší potenciální hrozbu do budoucna,[36] prezident Johnson byl ale k těmto systémům skeptický a preferoval otevřené rozhovory o odzbrojení.[37] Celá debata 60. let

[29] LENNON, Alexander T. J. *Contemporary nuclear debates: missile defense, arms control, and arms races in the twenty-first century*. Cambridge: MIT Press, 2002. s. 4. Washington quarterly reader. ISBN 0-262-62166-5.
[30] FUTTER, ref. 23, s. 11.
[31] PAULSEN, Richard. *The role of US nuclear weapons in the post-Cold War era*. Maxwell Air Force Base, Alabama: Air University Press, 1994, s. 9-10. ISBN 1-58566-055-8.
[32] FREEDMAN, ref. 28, s. 319-321.
[33] PAULSEN, ref. 31, s. 11.
[34] FUTTER, ref. 23, s. 12.
[35] STEFF, ref. 19, s. 43.
[36] HILDRETH, ref. 18, s. 3.
[37] STEFF, ref. 19, s. 43.

o vztahu protiraketové obrany k bezpečnosti a stabilitě americké politiky později vešla ve známost jako tzv. „první debata o protiraketové obraně“.[38]

Richard Nixon, který Johnsona v úřadu prezidenta roku 1968 nahradil, spolu se svým bezpečnostním poradcem Henrym Kissingerem pokračoval v krocích, které předchozí administrativa započala. Nixon byl odhodlaný najít cestu, jak stabilizovat a racionalizovat studenoválečný konflikt. K účelu vyjednávání byl vhodný právě program Sentinel, čehož Nixon využil při rozhovorech se SSSR. Nahrazení systému Sentinel, jenž měl chránit obyvatele, za systém Safeguard, jenž měl chránit americká odpalovací zařízení (tj. vojenské cíle) mělo zamýšlený diplomatický efekt a mezi jadernými velmocemi došlo k zahájení rozhovorů o omezení strategických zbraní. Nejdůležitější shodou vzešlou z těchto rozhovorů byla stabilita podmíněná vzájemnou zranitelností a uznání toho, že ani jedna strana by neměla disponovat výhodou „prvního útoku“. Klíčem k této stabilitě a zranitelnosti bylo smluvní omezení systémů protiraketové obrany.[39] V roce 1972 došlo k podpisu Smlouvy o nerozmisťování systémů protiraketové obrany. Smlouva ABM omezila budování obranných protiraketových systémů obou velmocí na dvě základny (roku 1974 sníženo na jednu) s maximálně 100 protiraketovými střelami.[40] Důležité je poznamenat, že omezení ve smlouvě ABM se týkala protiraketové obrany národa (NMD) sloužící k ochraně měst a obyvatel před útokem ICBM, nikoliv protiraketové obrany bojiště (TMD) určené k zachycení taktického útoku na bojiště, vojenské základny či konkrétní region primárně raketami krátkého a středního doletu.[41] Byla to právě protiraketová obrana národa, která by narušila strategickou stabilitu mezi jednotlivými státy, neboť snaha o její překonání by vedla k dalšímu nárůstu ofenzivních zbraní a rozšiřování arzenálu, kdežto TMD sloužila pouze k ochraně raketových sil, čímž byly chráněny kapacity pro potenciální odvetný útok a zachována stabilita.[42]

Smlouva ABM byla vůbec první smlouvou omezující zbrojení a nejvýznamnější část bilaterálních smluv SALT o odzbrojování. Smlouva ABM institucionalizovala MAD jako základní princip fungování vztahu mezi USA a SSSR.[43] Teorie odstrašení byla v této situaci

[38] FUTTER, ref. 23, s. 12.
[39] Tamtéž, s. 12.
[40] FUTTER, ref. 7, s. 136-137.
[41] STEFF ref. 19, s. 18.
[42] CHITTARANJAN, Kalpana. The ABM treaty and US NMD. *Strategic Analysis* [online]. The Rumsfeld commission report and US missile threat perception, 1999, **22**(12). s. 209-219. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/09700169808458802
[43] STEFF, ref. 19 s. 43.

definována jako situace, kdy USA i SSSR mají vojenskou kapacitu zaútočit na nepřátelský stát, jelikož ale nedisponují plošnou protiraketovou obranou, jsou zranitelné vůči odvetnému útoku. Za těchto podmínek zaručeného zničení se tak budou navzájem odstrašovat.[44]

Přestože Nixon a Kissinger považovali vyjednání a podpis smlouvy ABM za úspěch, kodifikace MAD jakožto základních záruk americké bezpečnosti nebyla všemi přijímána pozitivně. Odpůrci kritizovali založení celé strategie odstrašení pouze na schopnosti odplaty, postrádali defenzivní záruky zajištěné protiraketovou obranou a úmyslné ponechání území USA nechráněným a zranitelným považovali za nemorální.[45] Naopak podle zastánců kontroly zbrojení závislost na vzájemném odstrašení nastolila trvalou rovnováhu moci mezi hegemony a přispěla k bezpečnějšímu světu více než rozmisťování systémů BMD.[46] Odzbrojení v oblasti defenzivy bylo z diplomatického hlediska mnohem jednodušší než limitace v oblasti útočných raket, neboť ani jedna strana neměla ve vývoji BMD technologickou výhodu a jejich omezení tak bylo výhodné pro obě strany.[47] Jednání a postoje americké administrativy během první debaty byla stěžejní pro postudenoválečný vývoj – v období 60. a 70. let byl ukotven koncept vzájemné zranitelnosti jako centrálního pilíře americké bezpečnostní strategie. Debata rovněž vytvořila dva silné ideologické proudy, jejichž střetávání bude výrazně ovlivňovat vývoj a přijímání budoucích programů protiraketové obrany Spojených států. Dohody SALT jako takové do značné míry zakotvily názor, že stabilita a kontrola závodů ve zbrojení bude zajištěna pouze tehdy, pokud žádná ze stran nebude usilovat o výhodu protiraketové obrany.[48]

1.2. Druhá debata o protiraketové obraně (80. léta)

Po podpisu smlouvy ABM v 70. letech debata o protiraketové obraně utichla. Americký vývoj BMD sice pokračoval, ale za mnohem nižších finančních investic. Výdaje na protiraketovou obranu začaly opět růst za administrativy Jimmyho Cartera, a to primárně za účelem ochrany nových raket MX (jak bylo v souladu se smlouvou ABM, jelikož obrana MX byla TMD systémem).[49] Roku 1980 nahradil Jimmyho Cartera v úřadu prezidenta

[44] WOLFE, Alan. The ABM – The End of Deterrence. *The Nation*. April 12, 1980. s. 433-435. New York: The Nation Company, 1980.
[45] FUTTER, ref. 23, s. 14.
[46] HAYWARD, Steven F. *The Age of Reagan: The Fall of the Old Liberal Order: 1964-1980*. New York: Crown Forum, 2009. s. 275. ISBN 978-0307453693.
[47] FREEDMAN, ref. 28, s. 339.
[48] FUTTER, ref. 23, s. 13-14.
[49] HILDRETH, ref. 18, s. 3.

Ronald Reagan, dlouholetý kritik kontroly zbrojení a politiky détente a velký zastánce komplexního systému obrany země.[50] V průběhu 70. let Reagan často kritizoval údajné americké zaostávání v jaderném zbrojení za Sovětským svazem a zranitelnost vůči útoku ze strany SSSR. Jako prezident vyjádřil cíl znovuobnovit americkou vojenskou převahu a urychlit plány modernizace jaderného arzenálu spolu s úsilím vybudovat celonárodní systém protiraketové obrany – Strategic Defense Initiative (SDI).[51] Kontroverzní projekt odpůrci posměšně označovaný jako *Star Wars* byl oznámen roku 1983 a na domácí politické scéně vyvolal tzv. „druhou velkou debatu o protiraketové obraně". V 80. letech se otázka protiraketové obrany stala politickým tématem, jenž rozdělil americkou politickou scénu na dva tábory – republikánský, jenž rozmístění protiraketové obrany bezvýhradně podporoval, a demokratický, který byl silně proti. Tvrdá linie republikánské strany považovala Reaganův program protiraketové obrany za prostředek, díky kterému „zvítězil" nad Sovětským svazem ve studené válce.[52]

Bezpečnostní politika Ronalda Reagana byla založena na snaze o celoplošnou obranu území Spojených států prostřednictvím systémů rozmístěných na Zemi i ve vesmíru, které by byly schopny včas odhalit a zničit nepřátelský útok ze strany SSSR.[53] Reagan byl kritikem závislosti americké bezpečnostní strategie výhradně na MAD tak, jak bylo vymezeno v 60. letech. Kritizoval absenci jakékoliv obrany země před příchozím útokem a nemožnost prezidenta rozhodnout mezi různými řešeními – jedinou možností při selhání strategie odstrašení zůstal odvetný útok – což by neodvratitelně znamenalo totální válku.[54] Administrativa Ronalda Reagana usilovala o navrácení výhody na americkou stranu tak, aby odpovídala době, kdy byly USA jedinou jadernou velmocí. Roku 1987 oznámila administrativa plán o rozmístění projektu s názvem „Fáze 1 strategického obranného systému". Tento protiraketový systém byl navržen k sestřelení sovětských raket v jejich vzletové fázi (*boost-phase*) a ve střední fázi letu (*midcourse phase*) pomocí vesmírných a pozemních zařízení. V případě, kdy by „Fáze 1" fungovala přesně tak, jak by měla, stále by při rozsáhlém útoku SSSR detonovalo na americké půdě přes 3 300 raket. Navzdory tomu, že by systém neuchránil od útoku celé území USA, mohl by fungovat jako efektivní

[50] PAULSEN, ref. 31, s. 15.
[51] REAGAN, Ronald. *Address to the Nation on Defense and National Security: "Star Wars" SDI Speech*. White House. 1983. Dostupné také z: https://www.reaganlibrary.gov/research/speeches/32383d (Proslov Ronalda Reagana z 23. března 1983 k oznámení Strategické obranné iniciativy – SDI).
[52] STEFF, ref. 19, s. 51.
[53] HILDRETH, ref. 18, s. 3.
[54] FUTTER, ref. 23, s. 15.

prostředek odstrašení.[55] Kromě toho měl mít projekt donucovací charakter. Podle americké administrativy nebyla zásadní míra technické úspěšnosti programu, stěžejním důvodem k rozmístění SDI byla údajně snaha přimět SSSR k přijmutí finančně náročných recipročních kroků, aby nezaostával za technologickým náskokem USA, čímž by byl Sovětský svaz mnohem více nakloněn vyjednávání o kontrole zbrojení podle amerických podmínek.[56] S kontrolou zbrojení ostatně rozmístění SDI od počátku úzce souviselo, neboť mnoho technologií zahrnutých v tomto obranném projektu nebylo v souladu se závazky pod smlouvou ABM.[57]

V reakci na rozpad Sovětského svazu a konec bipolárního rozdělení světa na přelomu 90. letech musela americká administrativa přizpůsobit svou zahraniční a bezpečnostní politiku nově ustanovenému mezinárodnímu uspořádání. George H. W. Bush, nástupce Ronalda Reagana, označil tuto změnu v mezinárodním prostředí jako vstup do nové éry, ve které už hrozbu nepředstavuje Sovětský svaz, nýbrž regiony, do kterých se rozšířily jaderné zbraně, tj. Irán či Severní Korea. Tomuto přístupu odpovídal i postoj ke zbrojení a protiraketové obraně, jelikož Bushovou odpovědí bylo snížení výdajů na SDI.[58] Protiraketová obrana byla během Bushovy administrativy ovlivněna dvěma stěžejními faktory – snahou o udržení dobrého vztahu s Ruskem a dodržováním závazků smlouvy ABM, jež rozmisťování NMD značně limitovala.[59] Jelikož Bushův přístup byl v politice pragmatický, systém protiraketové obrany využíval k politickému vyjednávání. Roku 1991 projekt SDI nahradil za méně ambiciózní a technicky proveditelnější systém nazvaný Globální ochrana proti omezeným útokům (*Global Protection Against Limited Strikes – GPALS*). Reakce v Kongresu ovládaném demokraty byly smíšené, neboť rozmístění GPALS, jenž by spoléhal na ve vesmíru rozmístěný systém „Brilliant Pebbles“, by bylo porušením smlouvy ABM, zatímco republikánům se nelíbil odklon od reaganovského konceptu robustního systému celonárodní obrany.[60] Pohled na protiraketovou obranu byl vzápětí mezi lety 1990-1991 ve vládě i na veřejnosti významně ovlivněn Válkou v Zálivu, v níž byl pro regionální obranu na Blízkém východě rozmístěn původně protivzdušný TMD systém Patriot. Jeho vysoká úspěšnost při obraně před irácký mi raketami SCUD přispěla

[55] FUTTER, ref. 23, s. 17.
[56] KIMBALL, Daryl G. LOOKING BACK: The Nuclear Arms Control Legacy of Ronald Reagan. *Arms Control Association* [online]. Washington, 2004. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.armscontrol.org/act/2004_07-08/Reagan
[57] FREEDMAN, ref. 28, s. 396
[58] PAULSEN, ref. 31, s. 22.
[59] FUTTER, ref. 23, s. 21-22.
[60] Tamtéž, s. 32-33.

napříč politickým spektrem k popularizaci protiraketové obrany a rovněž vedla k uznání potřeby rozmístění obrany umístěné na zemi a na moři proti regionálním hrozbám, namísto vesmírného systému celonárodní obrany zaměřeného proti sovětské hrozbě, která již nebyla aktuální.[61] Přestože později byla vysoká úspěšnost systému Patriot zpochybněna, jeho popularita a vnímání jakožto první funkční protiraketové obrany pomohly navýšit rozpočet na systém GPALS. Demokraté v Kongresu tehdy podotýkali, že úspěšnost systému Patriot není ospravedlněním pro financování systému, jež by mohl ohrozit závazky vyplývající ze Smlouvy ABM (konkrétně jeho část – systém „Brilliant Pebbles“).[62] Následkem pak bylo roku 1991 přijetí kompromisního „Zákona o raketové obraně“ (*Missile Defense Act of 1991*). Ten vyžadoval, aby všechny rozmisťované systémy byly v souladu se smlouvou ABM a rovněž se zaměřoval na posílení regionálních systémů TMD, zároveň ale usiloval o vybudování systému schopného efektivní obrany USA před limitovaným balistickým útokem.[63]

1.3. Třetí debata o protiraketové obraně (90. léta-současnost)

Období administrativy Billa Clintona (1993-2001) je spojeno se začátkem třetí debaty na téma protiraketové obrany. Obhájci BMD v této debatě zastávají názor, že navrhované systémy jsou nezbytné pro bezpečnost USA a měly by být rozmístěny co nejdříve bez ohledu na závazky obsažené ve smlouvě ABM, kdežto kritici argumentují narušením strategické stability, podnícením regionálních závodů ve zbrojení a nefunkčností systémů.[64] Poté, co Clinton nastoupil do úřadu, zdůraznil důležitost smlouvy ABM jako základního prvku mezinárodní stability a bezpečnosti a potvrdil svůj záměr úplně opustit program SDI. Kroky přijaté Clintonovou administrativou reagovaly na proměnu tehdejšího mezinárodního prostředí, neboť po rozpadu SSSR nehrozil útok ze strany Ruska (a Clintonovi záleželo na udržení nově navázaných vztahů, které by rozmístění systémů BMD dozajista narušily) a Čína v té době nebyla reálnou hrozbou. Jediné, co bezpečnost USA mohlo narušit, byla proliferace zbraní hromadného ničení mezi „darebácké státy“ v čele se Severní Koreu, Íránem, Libyí a Irákem. Podle Národního zpravodajského odhadu (*National Intelligence Estimate*) CIA z roku 1993 však existovala jen velice nízká pravděpodobnost,

[61] LENNON, ref. 29, s. 7.
[62] FUTTER, ref. 23, s. 34.
[63] STEFF, ref. 19, s. 56.
[64] WILKENING, ref. 8, s. 6.

že by některý z „darebáckých států“ získal kapacitu zaútočit na americké území dříve než za patnáct let. Přesto se od této doby stal boj proti šíření zbraní hromadného ničení prioritou amerických administrativ.[65]

Zatímco první dva roky Clintonovy administrativy ovládali Kongres demokraté a prezident tak neměl s naplňováním svého plánu větší problémy, roku 1994 ovládli poprvé po čtyřiceti letech obě komory Kongresu republikáni.[66] Clinton se tak snažil najít kompromis mezi neshodami pravice a levice, jenž byl později označen jako tzv. politika triangulace.[67] Roku 1998 vydala komise bývalého ministra obrany Donalda Rumsfelda zprávu, jež označila zpravodajský odhad CIA z roku 1995 za nepřesný a varovala před nebezpečím ze strany „darebáckých států“, které mohou získat zbraně přímo ohrožující území USA do pěti let. Krátce po zveřejnění zprávy provedla Severní Korea jaderný test, který narušil japonský prostor. Tento vývoj přiměl prezidenta Clintona přehodnotit postoje k protiraketové obraně a vedl k rozhodnutí rychlého budování systémů NMD (dosud zakázaných pod Smlouvou ABM).[68] Oproti ambicióznímu SDI Ronalda Reagana by zajistil program Clintonovy administrativy představený roku 1999 v Zákoně o protiraketové obraně (*Missile Defense Act 1999*) *limitovanou* obranu před 10-20 hlavicemi odpálených primárně Severní Koreou, Irákem či Íránem. Před útokem ze strany Ruska by žádnou ochranu neposkytl (a tím nenarušil odstrašení a MAD).[69] Problémem bylo, že podle smlouvy ABM mohla každá země disponovat pouze jedním odpalovacím místem, kterým pro USA byla základna v Severní Dakotě. Z obavy, aby nebyla narušena mezinárodní stabilita porušením smlouvy ABM a rovněž z důvodu technických nedostatků systémů se Bill Clinton rozhodl v roce 2000 přenechat rozhodnutí o rozmístění NMD na budoucím prezidentovi Spojených států (na základě tzv. plánu „3 plus 3“ z roku 1996 mělo roku 2000 padnout rozhodnutí o rozmístění NMD).[70]

Celá debata byla zpočátku stranickým tématem – republikáni BMD podporovali, zatímco demokraté kritizovali. Po událostech roku 1998 (severokorejský test a vydání Rumsfeldovy zprávy) však protiraketová obrana přestávala být stranickým konfliktem, jenž do té doby vyjednávání z velké části ovlivňoval. Debata se posunula k uznání potřeby jak

[65] FUTTER, ref. 23, s. 46-69.
[66] Tamtéž, s. 51.
[67] STEFF, ref. 19, s. 73.
[68] Tamtéž, ref. 20, s. 73-77.
[69] LENNON, ref. 29, s. 8-12.
[70] FUTTER, ref. 23, s. 81, 87.

systémů TMD, tak určitého množství NMD – republikáni a demokraté se na základě hrozeb poprvé shodli, že oba typy systémů by měly mít své místo v bezpečnostní strategii USA.[71]

Přestože Clintonova administrativa nerozmístila žádný NMD systém, položila základ systému pozemní obrany proti raketám ve střední fázi letu, jež bude v roce 2002 označen jako GMD (*Ground-based Midcourse Defense*).[72] Clinton se soustředil na rozmisťování systémů Patriot, jež byly úspěšně použity během první války v Zálivu, a vývoj TMD systémů, mezi něž patřily systémy jako Airborne Laser (ABL), Theater High Altitude Area Defense (THAAD) či Navy Theater Wide (NTW).[73] Clintonovská triangulace a události 90. let posunuly debatu o protiraketové obraně od hry s nulovým součtem mezi demokraty a republikány k nadstranické diskuzi o rozdílech v rozsahu, typologii a efektivnosti při rozmísťování protiraketové obrany.

Když do úřadu nastoupil v roce 2001 George W. Bush, smlouva ABM byla stále platná. Největší zlom v období této administrativy nastal po teroristických útocích na Světové obchodní centrum a Pentagon dne 11. září 2001, které přestože s protiraketovou obranou neměly přímou souvislost, staly se záminkou pro odstoupení od smlouvy ABM. Spojené státy měly poprvé po třiceti letech možnost rozmístit systémy protiraketové obrany národa. Útoky odhalily zranitelnost USA vůči potenciálnímu útoku a potvrdily domněnku, že v oblasti národní bezpečnosti nelze nadále spoléhat jen na zásadu odstrašení a MAD, jež vycházely ze studenoválečného bezpečnostního uvažování.[74] [75] Ostatně to bylo Bushovým záměrem – opustit McNamarovu studenoválečnou strategii spoléhání na odstrašení a Clintonovu snahu o dodržování smlouvy ABM. Debata o protiraketové obraně byla po zářijových útocích ovlivněna nečekanou podporu demokratů, kteří Bushův program z obavy před hrozbou „darebáckých států“ podpořili.[76] Podobný posun se v mezinárodním měřítku odehrál i v postoji států, které Bushův program BMD z různých důvodů znepokojoval

[71] FUTTER, ref. 23, s. 84-91.
[72] KARAKO, Thomas a Ian WILLIAMS. The Evolution of Homeland Missile Defense. *The Missile Threat* [online]. Washington, 2017. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://missilethreat.csis.org/evolution-homeland-missile-defense
[73] SMETANA, Michal. Jaderná politika Spojených států po konci studené války: Vývoj v kontextu proliferace ZHN. *Obrana a strategie* [online]. 2014, **14**(1). s. 47. ISSN 1802-7199. Dostupné z: http://www.obranaastrategie.cz/redakce/tisk.php?lanG=cs&clanek=94600&slozka=100787&xsekce=94592&as4uOriginalDomain=www.obranaastrategie.cz&
[74] GAFFNEY, Frank J. Bush, Missile Defense and its Critics. *Commentary*. [online]. 2001. [cit. 2019-05-05]. s. 33-36. Dostupné také z: https://www.commentarymagazine.com/articles/bush-missile-defense-and-the-critics/
[75] FUTTER, ref. 23, s. 92-97.
[76] LENNON, ref. 29, s. 83.

(týkalo se hlavně Ruska, Číny a evropských spojenců).[77]

V prosinci 2002 prezident Bush vydal prezidentskou směrnici NSPD-23, jež lehce reformulovala „Zákon o protiraketové obraně" z roku 1999 a nařizovala Ministerstvu obrany rozmístit základní kapacity pro ochranu území do konce fiskálního roku 2004, jež měla být počátkem robustnější obrany. Cílem takové obrany nebylo bránit před jednou konkrétní hrozbou, nýbrž poskytnout plošnou ochranu před širokým spektrem hrozeb. Základním stavebním kamenem protiraketové obrany tak měla být flexibilita a adaptabilita vůči změnám v mezinárodním bezpečnostním prostředí a rozmisťování systémů mělo v dané chvíli reflektovat povahu hrozeb a technologický vývoj.[78]

Období Bushovy administrativy je spojeno s úspěchy ve vývoji protiraketové obrany, konkrétně „hit-to-kill" záchytných stíhačů PAC-3 (*Patriot Advanced Capability-3*), protiletadlového raketového kompletu THAAD (*Theatre High-Altitude Area Defense*), záchytných stíhačů SM-3 (*Standard Missile-3*) či velkého třístupňového systému protiraketových střel (*Ground-Based Interceptor – GBI*). Do roku 2008 vzrostl počet rozmístěných protiraketových střel (GBI) na 24, roku 2006 byl v Pacifiku umístěn nově zkonstruovaný X-band radar SBX-1 a rovněž byl vylepšen radar včasného varování umístěný na letecké základně v Thule v Grónsku. Roku 2007 oznámil Bush záměr vybudovat systém GMD v Evropě k zachycení potenciálního útoku na USA z Íránu, nazývaný také jako „Third Site" (jakožto třetí americká základna protiraketové obrany vedle dvou umístěných na Aljašce a v Kalifornii). Součástí tohoto plánu bylo vybudování deseti GBI v Polsku a radaru v České republice, plánu se však obávalo Rusko; plán byl nakonec v září roku 2009 prezidentem Obamou zrušen a nahrazen za Evropský postupný adaptivní přístup (*European Phased Adaptive Approach – EPAA*).[79] Bushova administrativa pracovala také na dlouhodobých projektech protiraketové technologie, mezi něž patřily systémy jako Multiple Kill Vehicle (MKV), Kinetic Energy Interceptor (KEI), či Airborne Laser (ABL).[80] Tyto programy ovšem byly za Obamovy administrativy ukončeny.[81]

---

[77] LEVINE, Robert A. Deterrence and the ABM: Retreading the World Calculus. *World Policy Journal* [online]. 2001, **18**(3), s. 31 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=7513516&lang=cs&site=ehost-live

[78] KARAKO, WILLIAMS, ref. 72.

[79] WILKENING, Dean A. Does Missile Defence in Europe Threaten Russia? Dean A. Wilkening. *Survival* [online]. 2012, **54**(1), s. 32 [cit. 2019-05-05]. DOI: 0.1080/00396338.2012.657531. ISSN 0039-6338. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00396338.2012.657531

[80] KARAKO, WILLIAMS, ref. 72.

[81] U.S. Missile Defense Programs at a Glance, *Arms Control Association* [online]. Washington, January 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.armscontrol.org/factsheets/usmissiledefense

Za prezidenta Bushe mladšího dosáhly Spojené státy citelného posunu v rozmisťování systémů protiraketové obrany, jež nejvýznamněji ovlivnilo odstoupení od smlouvy ABM. Útoky z 11. září a následné kroky přijaté Bushem měly dopad na třetí debatu o BMD, která se od diskuze z konce 90. let o tom co, zda a jak rozmisťovat posunula k debatě o tom, zda jsou rozmisťované systémy řádně otestovány a jaká je jejich efektivita v poměru k nákladům. Dynamiku celého vývoje a rozmisťovaní BMD ovlivňovala také politika prezidenta Bushe, pro něhož byla větší prioritou hrozba ze strany „darebáckých států" než udržení stabilního vztahu s Ruskem (na rozdíl od Clintona či Obamy, kteří měli priority přesně opačné). Bush rovněž viděl protiraketovou obranu jako stěžejní součást americké bezpečnostní strategie a za jeho administrativy se BMD stala důležitým politickým tématem.[82]

To se mělo změnit s nástupem administrativy Baracka Obamy, jenž během své volební kampaně deklaroval záměr úplného jaderného odzbrojení a jeho přístup k jaderné politice byl popisován jako převratný.[83] To implikovalo i pravděpodobný budoucí vývoj BMD během Obamovy administrativy, kdy mělo dojít k jeho omezení a nadále neměl být základním komponentem bezpečnostní strategie. Za Obamy se ovšem navzdory předpokládanému vývoji BMD normalizovalo jako integrální prvek americké i mezinárodní bezpečnostní politiky. K vymezení role protiraketové obrany v bezpečnostní strategii Spojených států vydala roku 2010 administrativa Baracka Obamy vůbec první *Ballistic Missile Defense Review* (BMDR), strategický dokument, který měl roli BMD v rámci americké bezpečnostní politiky jasněji definovat a doplnit *Nuclear Posture Review* (NPR), jež vymezovala celou jadernou strategii USA.

Třetí debatu o protiraketové obraně provázely obavy ze strany Ruska a Číny, neboť rozmisťování BMD bylo na jednu stranu reakcí na mezinárodní hrozby, zároveň ale vytvářelo napětí mezi státy, které se americké obrany bály z důvodu narušení strategické stability. Vzájemná nedůvěra a obavy z americké snahy o unipolaritu vedly Rusko s Čínou k úvaze, že by se protiraketová obrana vztahovala i na hrozby představované jimi, přestože americká rétorika tvrdila opak.[84] Konkrétně ruská obava pramenila z rizika, aby rozmístění i limitovaných NMD systémů po americkém odstoupení ze smlouvy ABM nevedlo k expanzi BMD a schopnosti Spojených států bránit se před ruskými raketami, čímž by došlo

[82] FUTTER, ref. 23, s. 114.
[83] SMETANA, ref. 1, s. 28.
[84] STEFF, ref. 19, s. 119.

k narušení ruského odstrašení. Rusko rovněž znervózňovalo východní rozšíření Severoatlantické aliance (NATO), čímž se USA dostaly do ruské geopolitické sféry vlivu, a americká dominance na moři.[85] Na druhou stranu Čína od svého prvního jaderného testu roku 1964 zastávala politiku „no-first-use“, čímž se zavázala k tomu, že jaderné zbraně nikdy nepoužije jako první a budou sloužit jen jako odstrašení a prostředek pro odvetný útok. Podobně jako v případě Ruska, i čínské strategické odstrašení by bylo rozmístěním amerického protiraketového deštníku narušeno, neboť odvetný útok by byl BMD zachycen a USA by tak mělo volnou ruku pro první útok bez rizika odplaty. To by omezilo možnosti Číny při potenciálním konfliktu s Taiwanem, neboť nefunkční odstrašení by znamenalo nemožnost odradit Spojené státy od intervence v konfliktu.[86]

[85] STEFF, Reuben, KHOO, Nicholas. Hard balancing in the age of American unipolarity: The Russian response to US ballistic Missile defense during the bush administration (2001–2008). *Journal of Strategic Studies*. 2014, **37**(2), s. 242. ISSN 0140-2390. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/01402390.2013.866556

[86] LENNON, ref 29, s. 158-168.

2. Strategický narativ

Cílem vůbec první *Ballistic Missile Defense Review* (BMDR) vydané Obamovou administrativou roku 2010 bylo sloužit jako prostředek dialogu mezi exekutivní a legislativní větví administrativy. Obamova administrativa zprávu zveřejnila, aby pomohla informovat národní i mezinárodní veřejnost a osvětlila své plány v oblasti programu protiraketové obrany. Do vydání BMDR 2010 byly plány na protiraketovou obranu součástí jiných strategických dokumentů (NSS 1997, 1998, 2001; NPR 2002), nikdy nebyly vydány jako samostatně stojící dokument. Podnícení dialogu v této oblasti národní politiky mělo najít nejlepší řešení jak sladit vojenské potřeby, operační možnosti a rozpočtové požadavky k zajištění největší efektivity protiraketové obrany. *Missile Defense Review* (MDR 2019) zveřejněná Trumpovou administrativou po několika odkladech koncepčně navazuje na BMDR 2010 a jejím cílem je přizpůsobit současnou strategii proměně bezpečnostního prostředí a hrozeb, jež se od vydání první BMDR odehrály.

Cílem této kapitoly bakalářské práce je porovnat strategický narativ BMDR 2010 a MDR 2019. Narativ je koncept příběhových linek, které mají vysvětlit události a z těch vyvodit závěry. Strategický narativ je pak úmyslně vytvořený rámec, který popisuje řád, problém, který tento řád narušuje a současně přichází s řešením, jak má být dosaženo původního stavu. Strategický narativ slouží jako komunikační nástroj politických aktérů, kteří za jeho pomoci mohou představit svou politiku veřejnosti a rovněž zdůvodnit současné vojenské kampaně a obecnou bezpečnostní strategii.[87] Smyslem této kapitoly je dokumenty BMDR 2010 a MDR 2019 navzájem porovnat právě na základě jejich strategického narativu, tj. v konkrétních příběhových liniích, ve kterých se dokumenty shodují a rozcházejí. Kapitola je strukturována do tří podkapitol, kdy první se věnuje narativu o technologickém vývoji systémů, druhá podkapitola se věnuje proměně vztahu k tzv. velkým velmocem (*Great Powers*), konkrétně Rusku a Číně, a třetí podkapitola se zabývá rozšířením systémů mezi tzv. „darebácké státy“.

[87] MISKIMMON, O'LOUGHLIN, ref. 5, s. 7-14.

2.1. Technologická proměna v mezinárodním prostředí

Stěžejním důvodem pro vydání *Missile Defense Review* Trumpovou administrativou je proměna bezpečnostního prostředí a potřeba americké administrativy reagovat na nově vzniklé hrozby. Ty představuje primárně vývoj nových zbraní a technologií Ruskem a Čínou, přesněji střel s plochou dráhou letu a hypersonických zbraní.[88] Právě tyto země v měsících předcházejících vydání MDR 2019 deklarovaly vývoj a vlastnictví těchto zbraní, proti kterým by byla efektivita současné protiraketové obrany Spojených států značně limitovaná, ne-li zcela nulová.[89] V případě Číny dále varuje MDR 2019 před diverzním vojenským programem a vývojem individuálně naváděných hlavic (MaRV).[90]

V reakci na tento technologický vývoj uplynulých let dochází u nového dokumentu k upravení názvu, kdy je vypuštěno označení „ballistic", tj. balistický. MDR 2019 se oproti BMDR 2010 nezaměřuje jen na hrozby představované balistickými raketami, ale reaguje i na nově vzniklou hrozbu raket s plochou dráhou letu a hypersonických zbraní, kterou reflektuje zkrácený název „Missile Defense Review".[91]

Měsíc po zveřejnění MDR 2019 vydala Agentura pro obranné zpravodajství (*Defense Intelligence Agency – DIA*) zprávu zabývající se bezpečností ve vesmíru, ve které upozorňuje na hrozbu, kterou Čína a Rusko svým technologickým pokrokem představují. Podle zprávy „Čína vnímá vesmírnou nadřazenost jako součást schopnosti kontrolovat informační sféru, což je klíčová součást moderního boje" a „Rusko vidí vesmír jako prostor, který bude rozhodující pro vítězství v budoucí válce." Dokument vyzdvihuje strategickou důležitost vesmíru a jeho stěžejní roli pro budoucí postavení Spojených států v kontextu hrozeb představovanými nejen Ruskem a Čínou, ale i Severní Koreou a Íránem.[92]

---

[88] Department Of Defense Off-Camera Press Briefing on the 2019 Missile Defense Review, *U.S. Department of Defense* [online]. January 17, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://dod.defense.gov/News/Transcripts/Transcript-View/Article/1734967/department-of-defense-off-camera-press-briefing-on-the-2019-missile-defense-rev

[89] Missile Defense Review. Washington D.C.: U.S. Department of Defense, 2019. s. 6. Dostupné také z: https://media.defense.gov/2019/Jan/17/2002080666/-1/-1/1/2019-MISSILE-DEFENSE-REVIEW.PDF

[90] Tamtéž, s. 13.

[91] Department Of Defense Off-Camera Press Briefing on the 2019 Missile Defense Review, ref. 88.

[92] GARAMONE, Jim, DIA Report Details Threats to America's Space-Based World. *U.S. Department of Defense* [online]. Washington, 11 February, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://dod.defense.gov/News/Article/Article/1754509/dia-report-details-threats-to-americas-space-based-world

2.2. Změna ve vztahu k velmocem

Prioritou BMDR 2010 a MDR 2019 je ochrana amerického území před útokem raketami, což je primárním cílem americké bezpečnostní strategie od odstoupení od smlouvy ABM roku 2002. V dokumentu MDR 2019 přesto dochází k na první pohled nepatrné změně, která má ale dalekosáhlé implikace. Při definování cíle protiraketové obrany jakožto „ochrany území Spojených států před hrozbou limitovaného útoku balistickými raketami“[93] je vypuštěno kritérium „limitovaný“, jež odkazovalo k ochraně před limitovaným útokem ze strany „darebáckých států“ jako je Severní Korea a Írán. MDR 2019 rozšiřuje koncept protiraketové obrany v „komplexním bezpečnostním prostředí“ i na Rusko a Čínu, kterých se roku 2010 protiraketová obrana netýkala, a o čemž byly Rusko a Čína do vydání MDR 2019 mnohokrát ujištěny špičkami americké administrativy.[94]

Nejvýraznější posun mezi BMDR 2010 a MDR 2019 se odehrál v oblasti vymezení hrozeb. Zatímco BMDR 2010 zařazuje do kategorie „hrozby“ pouze „darebácké státy“ Írán a Severní Koreu, MDR 2019 k nim přidává Rusko a Čínu. V „Žádosti o rozpočet pro rok 2020“ odkazuje prezident na MDR 2019 a jako prioritu rozpočtu pro Ministerstvo obrany uvádí (kromě boje s „darebáckými státy“) strategické soupeření s Čínou a Ruskem.[95] BMDR 2010 definuje Rusko a Čínu jako zatím jediné mocnosti, které mají kapacitu zaútočit na území Spojených států, přesto explicitně vyzdvihuje to, že protiraketová obrana není namířena proti nim a jejím účelem není poskytovat obranu před rozsáhlým útokem z jejich strany. [96] Naopak v kapitole „Posilování mezinárodní spolupráce“ BMDR 2010 řadí Rusko a Čínu k zemím s potenciálem pro širší spolupráci a zdůrazňuje potřebu udržení strategické stability mezi jednotlivými zeměmi.[97] Administrativa Donalda Trumpa v MDR 2019 označuje Rusko a Čínu za revizionistické mocnosti a jako největší hrozbu vnímá návrat strategického soupeření spolu s rostoucím ofenzivním potenciálem těchto států. Tento přístup Trumpovy administrativy je však novinkou, neboť ještě v NSS 2017 při popisu záměru o rozmístění „vrstvené“ protiraketové obrany zdůrazňuje dokument zaměření obrany

[93] Ballistic Missile Defense Review Report. Washington D.C.: U.S. Department of Defense, 2010. s. 15. Dostupné také z: https://dod.defense.gov/Portals/1/features/defenseReviews/BMDR/BMDR_as_of_26JAN10_0630_for_web.pdf

[94] Missile Defense Review, ref. 89.

[95] Fiscal Year 2020 Budget of the U.S. Government, U.S. Government Publishing Office: Washington, D.C., 2019. ISBN 978-0-16-095071-1. s. 23. Dostupné také z: https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2019/03/budget-fy2020.pdf

[96] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 93, s. 4-5.

[97] Tamtéž, s. 34.

na hrozbu ze strany Íránu a Severní Koreje, nikoliv Ruska a Číny. Rovněž deklaruje jasný záměr neohrozit strategickou stabilitu a dlouhodobý strategický vztah s danými zeměmi. Tento přístup odpovídal diskurzu celé třetí debaty, během které byly Rusko a Čína od roku 2002 mnohokrát ujištěny, že BMD není určena proti nim. Trumpův přístup je tak radikální změnou tohoto diskurzu.[98]

Přístup Obamovy administrativy k Rusku byl v době vydání BMDR 2010 diametrálně odlišný od přístupu Donalda Trumpa. Barack Obama kladl zvláštní důraz na obnovení spolupráce s Ruskem a prioritou byl takzvaný „reset" vztahů.[99] Snahou americké administrativy byla spolupráce s Ruskem, jejíž výsledkem bylo dosažení mnoha úspěchů (mezi jinými ratifikace smlouvy Nový START roku 2010, spolupráce v Afghánistánu, ruská podpora sankcí proti Íránu či vstup Ruska do Světové obchodní organizace).[100] V návaznosti na snahu o kooperaci zrušil Barack Obama plán svého předchůdce na vybudování protiraketové obrany v Evropě „Third site", neboť Rusko vyjádřilo obavy z takového systému. Upravený plán European Phased Adaptive Approach (EPAA) podle BMDR 2010 nejenže nepředstavuje ohrožení Ruska, ale naopak poskytuje možnost pro americko-ruskou spolupráci – například ve sdílení dat z rozmístěných radarů. Dosažení spolupráce v oblasti protiraketové obrany mezi Spojenými státy a Ruskem bylo jedním z cílů BMDR 2010.[101] Ve snaze o vzájemné porozumění a spolupráci v programech protiraketové obrany se prezidenti Barack Obama a Dimitrij Medveděv na Moskevském summitu v červenci 2009 dohodli na přijetí společného hodnocení výzev a hrozeb, tzv. Joint Threat Assesment (JTA). Cílem čtyř diskuzí proběhlých v rámci JTA bylo analyzovat hrozby a stanovit společný postup, jak na ně reagovat, např. prostřednictvím společného výzkumu a testování, vojenských cvičení, či analýz společných americko-ruských systémů obrany proti regionálním hrozbám.[102] Snaha o společný postup v rámci protiraketové obrany však zůstala jen ve fázi plánování, neboť během druhé Obamovy administrativy a po nástupu Vladimira Putina k moci se mezinárodní prostředí začalo opět proměňovat. Více než

[98] TRUMP, Donald J. *National security strategy of the United States of America*. Washington, D.C.: Executive Office of The President, 2017 s. 8. Dostupné také z: https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/1043812.pdf

[99] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 93 s. 34.

[100] STENT, Angela. US–Russia relations in the second Obama administration. *Survival*, 2012, **54(**6). s. 126-128. ISSN 0039-6338. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/00396338.2012.749635.

[101] Ballistic Missile Defense Review *Report*, ref. 93, s. 34.

[102] ROSE, Frank A. Prospects for US-Russia Missile Defense Cooperation. In: *US Bureau of Verification, Compliance, and Implementation, remarks at the 11th Royal United Services Institute for Defence and Security Studies (RUSI) Missile Defence Conference*, London, 2010. Dostupné také z: https://2009-2017.state.gov/t/avc/rls/142329.htm

Obamovu snahu o udržení strategické stability reflektuje MDR 2019 návrat soutěžení mezi velmocemi, o kterém hovoří již dříve vydané dokumenty (NDS 2018). Velmocenské soupeření, snaha o udržení vůdčí pozice USA a směřování k unilateralismu provází celý dokument MDR 2019.

Nejvýraznějším rozdílem mezi BMDR 2010 a MDR 2019 je již zmiňovaná kategorizace Ruska v rámci struktury dokumentů – v BMDR 2010 bylo vymezení vztahu k Rusku součástí kapitoly „Posilování mezinárodní spolupráce", kdežto v MDR 2019 je zařazeno mezi „Současné a budoucí hrozby pro domácí území", a to hned za Severní Koreu a Írán. Zdůvodnění tohoto rozdílného zařazení mezi administrativami Baracka Obamy a Donalda Trumpa lze ilustrovat na přístupu k mezinárodnímu právu. Obama v NSS 2015 popisuje ruské narušení ukrajinské suverenity a teritoriální integrity jako „ohrožení mezinárodních norem".[103] Naproti tomu MDR 2019 a NDS 2018 otevřeně obviňují Rusko z porušování mezinárodního práva, a to na základě totožných porušení, jakých se Rusko dopustilo již za Obamovy administrativy, [104] [105] konkrétně z důvodu předávání technologií Číně, Severní Koreji a Íránu,[106] anexe Krymu roku 2014, agrese vůči Ukrajině[107] či porušování Smlouvy o likvidaci raket středního a krátkého doletu – INF.[108] Navzdory deklarování zvyšující se hrozby ze strany Ruska a stále komplexnějšímu mezinárodnímu prostředí nepřichází MDR 2019 s žádným konkrétním řešením, jakým by situace s Ruskem měla být řešena. Strategické soupeření mezi velmocemi, změny mezinárodního řádu a proměňující se charakter hrozeb jsou podle NDS 2018 největší současnou hrozbou pro Spojené státy,[109] přesto MDR 2019 představuje vůči Rusku a Číně pouze univerzální řešení aplikovatelné na všechny současné i budoucí hrozby (tj. včetně Severní Koreje, Íránu a dalších), jež sestává ze vzájemného odstrašení, posílení defenzivních a ofenzivních kapacit a rozmístění systémů protiraketové obrany ve vesmíru.

Stejně jako Rusko, i Čínu MDR 2019 nově zařazuje mezi hrozby. Čína byla jednou

---

[103] TRUMP, ref. 98, s. 10.
[104] Missile Defense Review, ref. 89, s. 23.
[105] MATTIS, Jim. *Summary of the 2018 National Defense Strategy of the United States of America.* Washington, D.C.: Department of Defense, 2018. s. 4. Dostupné také z: http://nssarchive.us/wp-content/uploads/2018/01/2018-National-Defense-Strategy-Summary.pdf
[106] Missile Defense Review, ref. 89, s. 23.
[107] Ongoing Violations of International Law and Defiance of OSCE Principles and Commitments by the Russian Federation in Ukraine, *United States Mission to the OSCE* [online]. Vienna, 18 October 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.osce.org/permanent-council/401582?download=true
[108] Russia's Violation of the Intermediate-Range Nuclear Forces (INF) Treaty, *U.S. Department of State* [online]. Washington, D.C.: Office of the Spokesperson, December 4, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2018/12/287868.htm
[109] MATTIS, ref. 105, s. 2.

ze zemí, která byla rozšiřováním americké protiraketové obrany nejvíce znepokojena, a to z důvodu narušení čínského odstrašení. Zatímco v BMDR 2010 byly aktivity Číny vnímány jako hrozba pouze v regionu, kde mají Spojené státy své spojence (Japonsko, Jižní Korea a Taiwan), MDR 2019 označuje Čínu jako přímou hrozbu pro území Spojených států, a to i navzdory čínské politice *nepoužití jaderné zbraně jako první* (*no-first-use – NFU*). Spojené státy se nemusejí obávat útoku na své území, naproti tomu při rozmístění komplexní protiraketové obrany chránící území USA ztratí Čína schopnost odvetného útoku, neboť ten bude zachycen americkými systémy a ČLR se stane zranitelnou vůči prvnímu útoku. Další hrozbou je rostoucí vliv Číny nejen v regionu, ale i Evropě. Obavy z čínského omezování amerického vlivu v pacifickém regionu a snahu o získání výhody deklaruje již BMDR 2010; rostoucí nerovnováha v regionu a čínský vývoj pokročilých balistických raket znepokojovaly již administrativu Baracka Obamy. V době vydání BMDR modernizovala Čína svůj vojenský program a čínské rakety se staly hrozbou nejen pro Taiwan (který se Spojené státy zavázaly bránit v případě konfliktu s Čínou), ale rovněž americké regionální spojence či základnu Guam.[110] Odpovědí na tuto hrozbu bylo udržení strategické stability mezi USA a Čínou, pokračující vedení dialogu a snaha o posílení vzájemné důvěry, transparentnosti a snížení podezíravosti.[111]

MDR 2019 se s BMDR 2010 do jisté míry shoduje s narativem vymezení hrozby, ve své rétorice je ale radikálnější. Podle MDR 2019 může Čína ohrozit území Spojených států až 125 jadernými raketami, USA tak nově považují ČLR za reálnou hrozbu. MDR 2019 opět varuje před posilováním čínské role v regionu a vytvářením nového řádu, dokument se rovněž obává čínského raketového programu, který je světově nejrozmanitější.[112] NSS 2017 zdůrazňuje riziko posilování postavení Číny v Evropě za použití neférových obchodních praktik a investic v klíčová odvětví, technologie a infrastrukturu.[113] Podle představitelů amerického Ministerstva obrany čelí Spojené státy ze strany Číny komplexní hrozbě, která se projevuje v několika oblastech – kybernetickém boji, posilování jaderného programu, obchodních praktikách či krádeži technologií.[114] Ministerstvo obrany rovněž

[110] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 93, s. 7.
[111] Tamtéž, s. 34-35.
[112] Missile Defense Review*,* ref. 89, s. 13.
[113] TRUMP, ref. 98, s. 47.
[114] FERDINANDO, Lisa, DoD Officials: Chinese Actions Threaten U.S. Technological, Industrial Base. *U.S. Department of Defense* [online]. Washington, D.C., June 21, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://dod.defense.gov/News/Article/Article/1557188/dod-officials-chinese-actions-threaten-us-technological-industrial-base/

poukazuje na snahu Číny o rozšiřování svého vlivu v Jihočínském moři pomocí umělého budování ostrovů a stavění vojenských základen. Snaha o umělé rozšiřování čínské exkluzivní ekonomické zóny (EEZ) a snaha o nárokování sporných území v Jihočínském moři je hrozbou, neboť touto oblastí proplouvá třetina světového obchodu.[115]

2.3. Proliferace mezi „darebácké státy“

Principem strategického narativu je vymezit hrozby, na které lze posléze hledat odpověď, BMDR 2010 i MDR 2019 se tak poměrně komplexním způsobem pokoušejí o klasifikaci současných a budoucích hrozeb, na které se zároveň snaží odpovědět. V čem se oba dokumenty shodují je obava z proliferace systémů a technologií určených pro výrobu raketových systémů mezi další státy či nestátní aktéry, kdy MDR 2019 explicitně definuje hrozbu Íránu a předání technologií teroristické organizaci Hizballáh působící v Libanonu a Sýrii a povstalecké skupině Hútí v Jemenu.[116] BMDR 2010 předkládá návrh přijetí mezinárodní normy, jež by šíření raket a technologií kontrolovala, jelikož žádná zavazují smlouva neexistuje.[117] Jedinou iniciativou proti šíření balistických raket, jež má momentálně ve svém vlastnictví na pět desítek zemí, je *Haagský kodex chování proti šíření balistických raket* (HCOC). Ten je však pouze normativním nástrojem fungujícím na principu dobrovolnosti a nedisponuje žádnou možností kontroly či udělení sankcí.[118] MDR 2019 koncept univerzálně platné mezinárodní smlouvy určené proti šíření technologií na rozdíl od BMDR 2010 nezmiňuje; jako řešení proliferace předkládá vývoj a vylepšovaní americké protiraketové obrany, která může svou spolehlivostí snížit mezi potenciálními protivníky hodnotu jejich investic do balistických střel a raket s plochou dráhou letu – jedná se tedy o formu odstrašení.[119] Zatímco administrativa Baracka Obamy usilovala o hledání multilaterálních řešení a udržení mezinárodního řádu a míru skrze normotvorbu a spolupráci, Trumpova administrativa se přiklání v souladu s dalšími vládními dokumenty ke strategii

[115] VERGUN, David. China a Rising Threat to National Security, Say DOD Leaders. *U.S. Department of Defense* [online]. Washington, D.C., March 13, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://dod.defense.gov/News/Article/Article/1784442/china-a-rising-threat-to-national-security-say-dod-leaders/

[116] Missile Defense Review*,* ref. 89, s. 24.

[117] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 94, s. 40.

[118] Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation (HCOC), *Nuclear Threat Initiative* [online]. Washington, D.C., July 31, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.nti.org/learn/treaties-and-regimes/hague-code-conduct-against-ballistic-missile-proliferation-hcoc/

[119] Missile Defense Review*,* ref. 89, s. 29.

„udržování míru prostřednictvím síly“. Této diskurzivní rovině odpovídá i narativ MDR 2019, která svou rétorikou dále prohlubuje důležitost protiraketové obrany jako prostředku obrany před příchozím útokem a jeho zničení, například pomocí vesmírné vrstvy obrany či využití silné protiraketové obrany jako prostředku v diplomatických vyjednávání.[120] Naproti Obamově internacionalistickým snahám Trumpova administrativa v MDR 2019 zastává unilaterální řešení z pozice síly, jejichž prvním krokem je vymezení Ruska a Číny jako hrozby pro americkou bezpečnost.

Další hrozbou, na které se oba dokumenty shodují, je vývoj obranných systémů nepřátelskými státy. V situaci, kdy na stát nebude možné zaútočit přestává fungovat americké odstrašení a USA se stávají zranitelnými vůči útoku. MDR 2019 varuje před konkrétními protiopatřeními Ruska (Anti-Access/Area Denial – A2/AD systém, antisatelitní systémy – ASAT), Číny (protivzdušná a protiraketová obrana – S-300, S-400, ASAT) a Íránu se Severní Koreou (mobilní protivzdušné a protiraketové obranné systémy získané od Ruska).

BMDR 2010 i MDR 2019 shodně řadí Írán a Severní Koreu mezi hrozby. Zatímco Severní Korea byla v době vydání BMDR 2010 hrozbou pouze pro americké spojence v regionu (tj. Japonsko a Jižní Koreu), k roku 2018 uskutečnila šest jaderných testů a investovala značné finanční prostředky do vývoje svého jaderného programu. V době vydání BMDR byla Severní Korea vnímána jako hrozba kvůli svému vývoji balistických raket a předpokladu získání ICBM v blízké budoucnosti (navzdory neúspěšným testům raket Teapodong 1 a 2). V roce 2017 provedla test nových mezikontinentálních raket Hwasong-14 a Hwasong-15, kdy výsledkem těchto úspěšných testů je podle MDR 2019 „schopnost Severní Koreje přímo ohrozit území Spojených států“ a „vznik mimořádné hrozby pro americkou národní bezpečnost“.[121] MDR 2019 upozorňuje na kvalitativní i kvantitativní nárůst systémů Severní Koreje a technologií oproti stavu v době vydání prvního dokumentu o protiraketové obraně. Zásadní rozdíl v narativu MDR 2019 oproti BMDR 2010 pak spočívá v řešení pomocí diplomatických jednání, jejichž prostřednictvím mají Spojené státy usilovat o snížení hrozby a otevření možné cesty k míru se Severní Koreou.[122]

Další důvod znepokojení několika posledních amerických administrativ představuje Írán. Kromě proliferace raketových systémů mezi darebácké státy a nestátní aktéry

[120] Missile Defense Review, ref. 89, s. 4 a s. 30.
[121] Tamtéž, s. 8.
[122] Tamtéž, s. 8-10.

se Spojené státy obávají íránského jaderného programu. Írán nerespektuje závazky mezinárodního práva a ve snaze o získání hegemonie v regionu usiluje o vlastnictví jaderné zbraně, čímž by měl zajištěnou nadřazenost na Blízkém východě a narušil americké odstrašení. Rovněž by byla oslabena možnost Spojených států zasahovat do záležitostí blízkovýchodního regionu (primárně s ohledem na regionálního spojence a svou sféru vlivu – Izrael). BMDR 2010 i MDR 2019 popisují Írán jako potenciální hrozbu do budoucna, jelikož v době vydání dokumentů nedisponovala země ICBM kapacitou. BMDR 2010 varuje před raketou Safír 2 (nosnou raketou také nazývanou Simorgh) a úspěšným vynesením íránského satelitu na orbitu roku 2009, MDR 2019 varuje před stejnou hrozbou, kdy Írán v roce 2017 opět vyslal do vesmíru Safír 2 a umístil na oběžnou dráhu čtyři menší satelity.[123] Právě rakety schopné letů do vesmírů představují hrozbu, neboť fungují na podobném principu jako ICBM a úspěšnost raket Safír může Íránu výrazně zkrátit cestu k vlastním mezikontinentálním balistickým raketám.

[123] Safir, *Center for Strategic and International Studies: Missile Defense Project* [online]. Washington, D.C., October 16, 2017 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://missilethreat.csis.org/missile/safir/

3. Strategická odpověď

Kapitola „strategická odpověď“ navazuje v rámci bakalářské práce na vymezení strategického narativu dokumentů v předcházející kapitole a klade si za cíl porovnat narativní rovinu BMDR 2010 a MDR 2019 s kroky přijatými v praxi. Na základě taxonomického rozdělení je tak diskurz jednotlivých dokumentů komparován ve třech oblastech, a to rozmisťování protiraketové obrany národa (NMD), mezinárodní spolupráce v Evropě, na Blízkém východě a v Asii (tj. rozmisťování systémů TMD) a v rámci vývoje systémů a rozpočtu. Komparace v těchto konkrétních oblastech poskytuje komplexní odpověď na provedenou analýzu diskurzu dokumentů v předcházející části, neboť zkoumá operativní rovinu strategických dokumentů a míru jejich naplňování v praxi.

Kapitola ukazuje, že navzdory diskurzu strategického narativu a ambiciózní rétorice se MDR 2019 od BMDR 2010 v praxi diametrálně neodlišují, naopak MDR 2019 na přecházející dokument v mnoha ohledech přímo navazuje a deklaruje dokončení plánů a programů, jež Obamova administrativa vymezila.

3.1. Obrana území Spojených států (NMD)

Protiraketovou obranu území Spojených států (NMD) zajišťuje pozemní systém pro sestřelování balistických střel dlouhého doletu ve střední fázi letu (*Ground-Based Midcourse Defense – GMD*), který je vybaven protiraketovými střelami (*Ground-Based Inteceptors – GBI*). Prioritou BMDR 2010 i MDR 2019 je ochrana amerického území před útokem raketami, což je primárním cílem americké bezpečnostní strategie od odstoupení od smlouvy ABM roku 2002. V dokumentu MDR 2019 dochází k rozšíření tohoto konceptu, jelikož MDR 2019 v návaznosti na „Zákon o protiraketové obraně 1999“[124] (aktualizovaný roku 2016) rozšiřuje současnou *limitovanou* obranu před raketovým útokem tak, aby byli chráněni nejen spojenci a jednotky rozmístěné v zahraničí a americké kapacity, ale rovněž *celé* území Spojených států. V rozšíření „Zákona o protiraketové obraně“ z roku 2016 bylo v této návaznosti deklarováno rozmístění tzv. „vrstvené obrany“ (*layered defense*), která má zajistit efektivní a robustní ochranný systém před hrozbou útoku. Přestože o vrstveném systému hovoří již BMDR 2010 v kontextu regionální obrany v Japonsku (rozmístění

[124] UNITED STATES. National Missile Defense Act 1999. U.S. Government Publishing Office: Washington, D.C., 1999. Public Law 106–38, 106th Congress. Dostupné také z: https://www.congress.gov/106/plaws/publ38/PLAW-106publ38.pdf

letadlových lodí Aegis s protiraketovými střelami SM-3, dále systému PAC-3, radarů včasného varování a Command and Control systému),[125] MDR 2019 představuje vrstvenou obranu jako komprehenzivní strategii nejen k odstrašení útoku, ale rovněž jeho zničení, a to prostřednictvím aktivní protiraketové obrany, pasivní protiraketové obrany a útočných operací určených ke zničení nepřátelských raket ještě před jejich odpálením. Tento přístup označuje MDR 2019 jako tzv. několikavrstvý přístup (*multi-layered approach*).[126] Ten znamená další rozšíření oproti BMDR 2010, neboť starší dokument spoléhá v obraně pouze na odstrašení a obranné systémy, na žádném místě nezmiňuje útočné operace jako další část obranné strategie.

Jako řešení potenciální hrozby ze strany Severní Koreje a Íránu bylo za Obamovy administrativy pokračování ve vývoji technologií, které budou schopny americké teritorium ubránit, tj. NMD systémů. BMDR 2010 popisuje tehdejší úroveň obrany amerického domácího území před Íránem a Severní Koreou (díky GMD systémům situovaných na základnách na Aljašce a v Kalifornii) jako dostačující, přesto žádá o navýšení rozpočtu na domácí obranu z důvodu nejistého vývoje bezpečnostního prostředí a potenciálu severokorejského a íránského jaderného programu. Mezi další vyvíjené systémy určené k ochraně domácího území patří protiraketové střely schopné zachytit nepřátelský útok v rané fázi letu, a to na základě informace z dálkového senzoru (*remote sensor*) či vývoj nových technologií pro pokročilou Standard Missile-3 (SM-3) bloku IIB (vývoj SM-3 byl rozdělen podle stupně technologické úrovně do čtyř bloků – IA, IB, IIA, IIB). Všechny tyto investice měly podle BMDR 2010 sloužit k posílení ochrany území USA před potenciálními budoucími hrozbami ze strany Íránu a Severní Koreje, nikoliv však Ruska a Číny.[127]

Při nástupu Baracka Obamy do funkce prezidenta disponovaly Spojené státy 26 GBI rozmístěnými na základně Fort Greely na Aljašce a 4 GBI na základně Vandenberg v Kalifornii.[128] Záměrem deklarovaným v BMDR 2010 bylo udržet stav rozmístěných protiraketových střel na aktuálních 30 GBI, jelikož potenciální hrozba pro Spojené státy byla v té době natolik nízká, že rozmisťování dalších antiraket nebylo nutné (v plánu bylo původně rozmístění celkového počtu 44 GBI). Administrativa se přesto pro jistotu rozhodla pro kvalitativní posílení základny na Aljašce a vybudování 14 nových sil, do kterých bude

[125] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 93, s. 32.
[126] Missile Defense Review, ref. 89, s. 32.
[127] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 93, s. 15-17 a s. 20.
[128] Tamtéž, s. 15.

možné v případě nově vzniklé hrozby umístit další protiraketové střely.[129] Tato hrozba se naplnila o tři roky později, kdy Severní Korea provedla roku 2013 svůj třetí jaderný test a pomocí rakety Taepodong 2 umístila na orbitu satelit, čímž demonstrovala svůj pokrok ve vývoji. Ministr obrany Chuck Hagel oznámil ve svém projevu v Pentagonu v březnu 2013 záměr vybudovat 14 nových GBI, jak bylo původně v plánu, a to do konce roku 2017. Podle Hagela mělo navýšení protiraketových střel zajistit zvýšení obranyschopnosti systému na alespoň 50 %.[130] Úspěšnost systému GMD je obecně nízká, od svého operačního spuštění roku 2004 do roku 2019 vykazuje úspěšnost stále jen kolem 50 %.[131] V květnu roku 2017 byl systém GMD úspěšně otestován, stejně tak nové GBI. Ke konci roku 2017 se tak počet operačních protiraketových střel zvýšil na 44. MDR 2019 si v rámci NMD vytýká cíl rozšíření 44 GBI na 64 do roku 2023 s potenciálem širšího rozšíření v případě hrozby (základnu Fort Greely je možné rozšířit až o 40 protiraketových střel).[132] O tomto rozšíření ze 44 na 64 GBI však hovoří již zpráva „Homeland Defense Hedging Policy and Strategy" z roku 2013,[133] na kterou navázala Trumpova administrativa v září 2017 žádostí o navýšení rozpočtu o 136 milionů dolarů pro rozšíření GMD ve Fort Greely o 20 protiraketových střel.[134] Bílý dům žádosti vyhověl a součástí „Zákona o národní obraně pro fiskální rok 2018" (*National Defense Authorization Act – NDAA*) je článek žádající nasazení dalších 20 GBI tak rychle, jak bude technologicky možné. „Zákon o národní obraně" rovněž obsahuje článek o plánu na navýšení počtu GBI na 104, jenž měl být dále specifikován v budoucím Ballistic Missile Defense Review,[135] jehož aktualizované vydání nařídil Trump

[129] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 93, s. 17-18.

[130] Transcript: DOD News Briefing on Missile Defense from the Pentagon, *U.S. Department of Defense* [online]. March 15, 2013 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://archive.defense.gov/Transcripts/Transcript.aspx?TranscriptID=5205

[131] GMD: Frequently Asked Questions. *The Center for Arms Control and Non-Proliferation* [online]. Washington, D.C., January 16, 2019. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://armscontrolcenter.org/issues/missile-defense/gmd-frequently-asked-questions/est

[132] Missile Defense Review*,* ref. 89, s. 43, 57

[133] KARAKO, Thomas a Ian WILLIAMS. *Missile Defense 2020*. [online]. London: Center for Strategic & International Studies, 2017. s. 51. ISBN: 978-1-4422-7989-6. Dostupné z: https://missilethreat.csis.org/wp-content/uploads/2017/04/170406_Karako_MissileDefense2020_Web.pdf,

[134] JUDSON, Jen, US installs final ground-based missile interceptor to counter ICBM threat. *Defense News* [online]. November 7, 2017 [cit. 2019-05-05]. ISSN 0884-139X. Dostupné z: https://www.defensenews.com/land/2017/11/07/final-ground-based-missile-defense-interceptor-in-place-at-fort-greely/

[135] UNITED STATES. National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2018. U.S. Government Publishing Office: Washington, D.C., 2017. Public Law 115–91 115th Congress. Dostupné také z: https://www.congress.gov/115/plaws/publ91/PLAW-115publ91.pdf

Ministerstvu obrany v lednu roku 2017.[136] Ani toto navýšení však není novinkou, neboť o kapacitě až 104 GBI a potenciálním rozšíření základny se diskutovalo již za Obamovy administrativy při rozhodnutí o navýšení počtu protiraketových střel a rostoucí hrozbě ze strany Severní Koreji.[137]

MDR 2019 také zmiňuje vybudování nové, třetí základny pro odpalovaní GBI umístěné na území Spojených států nazývané „CONUS site". Podle MDR 2019 již byla provedena studie o dopadech umístění základny ve východní části USA a v případě zhoršení bezpečnostních podmínek bude proces rozmístění dalších protiraketových střel rychlejší.[138] O vybudování třetí GMD základny se však hovořilo již v „Žádosti o rozpočet pro rok 2016" v roce 2015[139], přesto ani přes Trumpovy ambiciózní plány na posílení obrany území Spojených států a provedení studií nepadlo v MDR 2019 finální rozhodnutí o jejím vybudování.

3.2. Mezinárodní spolupráce (TMD)

První administrativa Baracka Obamy se zaměřila na odklon od NMD systémů, jež se snažil prosazovat George W. Bush, a cílem tehdejšího prezidenta bylo kvalitativní i kvantitativní navýšení systémů protiraketové obrany bojiště (TMD).[140] Systémy regionální obrany jsou finančně méně náročné než NMD, jejich úspěšnost při zachycování útoku je vyšší a jejich rozmisťování na rozdíl od NMD nenarušuje strategickou stabilitu v takovém rozsahu.[141] Cílem administrativy Baracka Obamy i Donalda Trumpa v rámci regionální obrany je rozmístění prověřených systémů (THAAD, Patriot, SM-3, AN/TPY-2) a jejich další modernizace a vývoj.[142] [143] Řešením BMDR 2010 pro obranu bojiště bylo vylepšování protiraketových střel SM-3, jež byly v době vydání BMDR možné odpalovat pouze z moře.

[136] KINGSTON, Reif, Missile Defense Review Begins. *Arms Control Today* [online]. 2017 [cit. 2019-05-05]. ISSN 0196-125X. Dostupné z: https://www.armscontrol.org/act/2017-05/news/missile-defense-review-begins

[137] HEINRICHS, Rebeccah L., The Perils of U.S. Missile Defense. *Hudson Institute* [online]. November 9, 2016 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.hudson.org/research/12998-the-perils-of-u-s-missile-defense

[138] Missile Defense Review*,* ref. 89, s. 57.

[139] Fiscal Year 2015 Budget Request*. U.S. Department of Defense*. [online]. Washington, D.C.: Office of the Under Secretary Of Defense, 2015. Dostupné z: https://comptroller.defense.gov/Portals/45/documents/defbudget/fy2015/fy2015_Budget_Request_Overview_Book.pdf

[140] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 93, s. 19-20, 22, 27.

[141] Theater Missile Defenses, *Global Security* [online]. November 9, 2016 [cit. 2019-05-05]. ISSN 2377-9489. Dostupné z: https://www.globalsecurity.org/space/systems/tmd.htm

[142] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 93, s. 20-21.

[143] Missile Defense Review*,* ref. 89, s. 48-50.

Podle BMDR 2010 měly být roku 2015 dostupné vylepšené střely SM-3 – bloku IB odpalované ze země. [144] Tento pozemní systém byl pojmenován Aegis Ashore, otestován byl roku 2015 a jeho provoz byl zahájen v Rumunsku jako součást PAA roku 2016.[145] Podle BMDR 2010 se do konce dekády očekávalo dokončení vývoje výkonnějších střel SM-3 bloků IIA a IIB schopných včasného zachycení i raket dlouhého doletu[146] – MDR 2019 na tento dlouhodobý záměr navazuje a deklaruje dokončení vývoje střel IIA (ve spolupráci s Japonskem).[147] Program vývoje pokročilejších střel SM-3 bloku IIB byl zrušen roku 2013 spolu s ukončením čtvrté fáze programu EPAA, a to z důvodu finanční náročnosti a technologické problematičnosti.[148]

BMDR 2010 deklaruje mimo vývoj střel SM-3 pro regionální obranu také rozmístění systému THAAD.[149] Protiraketový komplet sloužící především k obraně proti balistickým raketám krátkého a středního doletu byl zatím rozmístěn na základně Guam v Pacifiku roku 2013 a v Jižní Koreji roku 2017. V době vydání MDR 2019 disponovaly Spojené státy sedmi THAAD bateriemi,[150] nejnověji byl systém THAAD umístěn v dubnu roku 2019 v Izraeli.[151] MDR 2019 na BMDR 2010 v rozmisťování systémů navazuje a deklaruje vyšší kvantitativní potřebu systémů THAAD, než je současných sedm kompletů. V březnu roku 2019 oznámily Spojené státy kontrakt se Saudskou Arábií o výrobě a dodání 44 baterií THAAD s 360 protiraketovými střelami, který byl výsledkem jednání z roku 2018.[152] [153]

Rozdílem mezi BMDR 2010 a MDR 2019 je posílení vývoje a rozmisťování systémů proti novým hrozbám představovanými raketami s plochou dráhou letu a HGVs. Jako současné systémy, jež jsou schopné útok takovými zbraněmi zachytit, uvádí MDR 2019 lodě Aegis vybavené střelami SM-2, SM-6 a ESSM (*Evolved Sea Sparrow Missile*), ze systémů

---

[144] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 93, s. 20.
[145] WILLIAMS, Ian, Aegis Ashore. *Center for Strategic and International Studies* [online]. April 14, 2016 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://missilethreat.csis.org/defsys/aegis-ashore/
[146] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 93, s. 21.
[147] Missile Defense Review, ref. 89, s. 49.
[148] Standard Missile-3, *Missile Defense Advocacy Alliance* [online]. Virginia, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: http://missiledefenseadvocacy.org/missile-defense-systems-2/missile-defense-systems/u-s-deployed-intercept-systems/aegis-afloat/standard-missile-3/
[149] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 93, s. 19.
[150] Missile Defense Review, ref. 89, s. 48.
[151] U.S. deploys THAAD missile defense system to Israel, Reuters [online]. Berlin, March 4, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.reuters.com/article/us-usa-israel-military/us-says-deployed-thaad-missile-defense-system-to-israel-idUSKCN1QL1B8
[152] Contracts for March 4, 2019, *U.S. Department of Defense* [online]. Washington, D.C., March 4, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://dod.defense.gov/News/Contracts/Contract-View/Article/1774554/
[153] Taheran, Shervin, THAAD Sale to Saudi Arabia Moves Forward. *Arms Control Association* [online]. Washington, D.C., March 4, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.armscontrol.org/act/2019-04/news-briefs/thaad-sale-saudi-arabia-moves-forward

umístěných na pevnině je pak protiraketové obrany schopný systém Patriot, u nějž MDR deklaruje vývoj dalších systémů pro širší obranu před naváděnými střelami (*Indirect Fire Protection Capability – IFPC*).[154] MDR 2019 však nepředstavuje navzdory očekáváním žádný nový systém, který by byl schopný hrozbě naváděných střel a hypersonických zbraní čelit.

Za Obamovy administrativy se kvalitativního i kvantitativního posílení dočkal také systém Aegis, a to převážně v souvislosti s plánem Postupného adaptivního přístupu pro Evropu (EPAA). Podle BMDR 2010 byla prioritou protiraketové obrany bojiště adaptabilita a flexibilita systémů, Ministerstvo obrany tak mělo za tímto účelem přetvořit více lodí na systém Aegis schopný protiraketové obrany.[155] V době vydání MDR 2019 provozovaly Spojené státy 38 lodí Aegis vybavených protiraketovým systémem; dokument oznamuje jejich rozšíření na 60 do roku 2023 a na 84 do deseti let.[156] Plán na vylepšení všech lodí Aegis tak, aby byly schopné protiraketové obrany, byl však v řešení již během první Obamovy administrativy, z rozpočtových důvodů ale bylo od plánu odstoupeno a v závěru Obamovy administrativy měly Spojené státy nasazených 33 lodí Aegis vybavených BMD systémem z celkového počtu 84 lodí Aegis.[157] [158]

Tyto systémy měly sloužit jak v Evropě, tak v dalších regionech amerických spojenců. V době administrativy Baracka Obamy měl k tomu účelu sloužit plán EPAA, který měl být postupně jako PAA (*Phased Adaptive Approach*) rozšiřován do dalších oblastí. Obamův čtyřfázový plán nahrazoval plán George W. Bushe na vybudování 10 GBI v Polsku a radaru v Česku, na které nebyly kladné ohlasy jak ze zúčastněných států NATO, tak ze strany Ruska.[159] EPAA sestával z postupného rozmísťování průběžně vylepšovaných střel SM-3 odpalovaných ze systému Aegis. V první fázi měly být rozmístěny střely IA (do roku 2011), v druhé fázi IB na moři i na pevnině (systém Aegis Ashore do roku 2015), v třetí fázi IIA (tato fáze měla při rozmístění do roku 2018 zajistit obranu všech spojenců NATO v Evropě) a ve čtvrté fázi IIB, jež by měly mít potenciál zneškodnit i ICBM odpálené z území

[154] Missile Defense Review, ref. 89, s. 53.
[155] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 93, s. 27.
[156] Missile Defense Review, ref. 89, s. 48.
[157] How Many Aegis BMD Ships in 2040?, *Mostly Missile Defense* [online]. December 13, 2015 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://mostlymissiledefense.com/2015/12/13/how-many-aegis-bmd-ships-in-2040-december-13-2015/#_ftn3
[158] Aegis Weapon System, *Department of the United States Navy* [online]. 10 January 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.navy.mil/navydata/fact_display.asp?cid=2100&tid=200&ct=2
[159] MISHER, Kimberley, 2009. *Why Obama is Right on Missile Defense—What's Next?* [online]. Carnegie Endowment For International Peace [cit. 2019-05-05]. s. 15-16. Dostupné z: https://carnegieendowment.org/files/misher_missile_defense.pdf

Blízkého východu na území Spojených států. Tento přístup představený v září roku 2009 měl sloužit jako vzor pro postupné, adaptivní rozmisťování systémů protiraketové obrany v dalších regionech – například v Japonsku a Izraeli. V Evropě byly do roku 2019 splněny první dvě fáze EPAA, dokončení třetí fáze sestávající z vybudování systému Aegis Ashore v Polsku bylo posunuto z roku 2018 na 2020 (čtvrtá fáze byla zrušena roku 2013).[160] MDR 2019 se zavazuje k dokončení systému PAA v Evropě, na rozdíl od BMDR 2010 už však nedeklaruje rozšíření „systému protiraketové obrany ušitého na míru" do dalších oblastí.[161] Naproti tomu Donald Trump oznámil na summitu NATO v červenci roku 2018 návrh, aby evropští členové NATO zvážili investici do vlastních systémů protiraketové obrany a prodiskutovali možné rozšíření EPAA na vlastní náklady. Evropští spojenci by tak za svou obranu přebrali větší zodpovědnost a investicemi do BMD nejen zvýšili interoperabilitu aliance, nýbrž se také přiblížili k naplnění závazku o vydávání 2 % HDP na obranu, za což Trump Evropu několikrát kritizoval.[162]

V kontextu spolupráce v Evropě zdůrazňuje BMDR 2010 závaznost článku 5 Severoatlantické smlouvy, kterou MDR 2019 nikde nezmiňuje. Naproti tomu v letech 2018 a 2019 prezident Trump americké závazky vůči evropským spojencům několikrát zpochybnil, a dokonce vyhrožoval odejitím USA z NATO. Důvodem pro takový krok je především nevydávání dostatečných finančních prostředků na obranu, a to primárně ze strany Německa.[163]

3.3. Vývoj nových systémů a rozpočet

„Cíl MDR 2019 je jednoduchý: zajistit, abychom byli schopní zachytit a zničit jakoukoli raketu odpálenou proti Spojeným státům – odkudkoliv, kdykoliv a kamkoliv." Těmito slovy uvedl prezident Trump vydání nového *Missile Defense Review* v lednu roku 2019. Součástí šesti hlavních cílů MDR 2019, které Trump na tiskové konferenci vytkl,

[160] JUDSON, Jen, Construction issues still plague Polish Aegis Ashore site. *Defense News* [online]. August 14, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.defensenews.com/land/2018/08/14/construction-issues-still-plague-polish-aegis-ashore-site/

[161] Missile Defense Review, ref. 89, s. 69.

[162] MATLAGA, Michael, Focus On What You Do For NATO, Europe, Not The $$. *Breaking Defense* [online]. July 11, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://breakingdefense.com/2018/07/focus-on-what-you-do-for-nato-europe-not-the/

[163] STEWART, Emily, Trump has reportedly discussed withdrawing from NATO. That would be great for Russia. *Vox* [online]. January 15, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.vox.com/policy-and-politics/2019/1/15/18183759/trump-pull-out-of-nato-nyt-mattis

je navyšování rozpočtu za účelem naplnění cílů dokumentu.[164] S napětím se tak očekávaly „Rozpočtové požadavky pro rok 2020“ (*Fiscal Year 2020 Budget of the U.S. Government*), jež byly zveřejněny v březnu 2019 a které měly ukázat záměr administrativy v dalším vývoji plánů představených v MDR 2019. Rozpočet na obranu však v mnoha ohledech spíše navazuje na přechozí rozpočet pro fiskální rok 2019, jelikož rozpočet pro rok 2020 příliš nezohledňuje požadavky deklarované v MDR 2019; konkrétně ve vývoji systémů obrany před řízenými střelami a hypersonickými zbraněmi, záměru přidání „vesmírné vrstvy obrany“ k současnému několikavrstevnému přístupu obrany či technologickému vývoji zařízení, jež by bylo schopné sledovat raketu od fáze odpálení až po její zničení (*birth-to-death*). Rozpočet pro fiskální rok, jež začíná 1. října 2019, je rovněž o 5 % nižší oproti rozpočtu pro rok 2019.

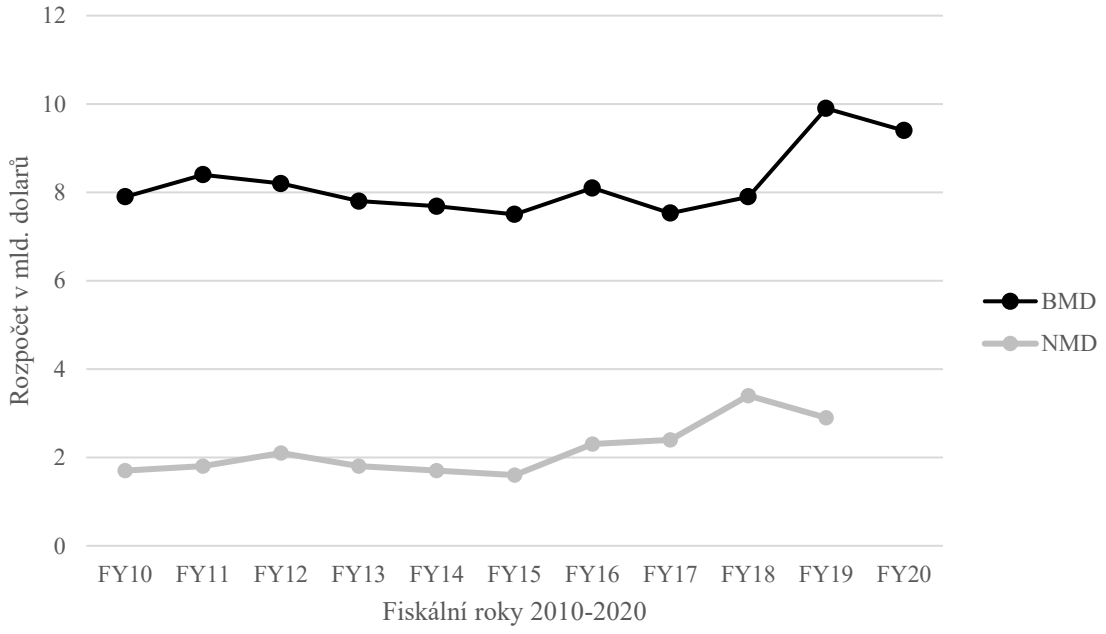

Graf 1: Vývoj rozpočtu na BMD a NMD pro Agenturu pro protiraketovou obranu (vlastní zpracování)

Jednou z šesti oficiálně vymezených strategií BMDR 2010 je dlouhodobá finanční udržitelnost systémů protiraketové obrany.[165] Z linky grafu zobrazující rozpočet MDA na celý program protiraketové obrany mezi je v době administrativy Baracka Obamy

[164] Remarks by President Trump and Vice President Pence Announcing the Missile Defense Review, White House [online]. Pentagon, January 17, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-vice-president-pence-announcing-missile-defense-review/

[165] Ballistic Missile Defense Review Report, ref. 93, s. 39-40.

(fiskální roky 2010-2017) patrná stabilita a snaha o vyváženost rozpočtu, kdy se výdaje pohybují okolo 8 miliard dolarů. Ve fiskálním roce 2019 byl Donaldem Trumpem rozpočet razantně navýšen o celé dvě miliardy dolarů a očekával se další růst, v březnu oznámený rozpočet na rok 2020 je ale o půl miliardy nižší. V částce 9,4 miliardy však není započteno 1,5 miliardy vyhrazené na výzkum systémů, které byly představeny v MDR 2019 a jejichž konkrétní plány mají být zveřejněny od šesti do devíti měsíců po vydání MDR, tj. na podzim roku 2019. Mezi tyto projekty patří například přestavění všech torpédoborců vybavených zbraňovým systémem Aegis na schopné protiraketové obrany, rozmístění sledovacích a rozlišovacích radarů (*discrimination sensors*) ve vesmíru, vybudování nového testovacího centra pro Aegis Ashore na Havaji či vývoj obranných systémů proti hypersonickým zbraním.[166] Přestože za administrativy Donalda Trumpa rozpočet na protiraketovou obranu vzrostl, výše a požadavky rozpočtu neodpovídají radikální rétorice prezidenta o nutnosti zajištění obrany celého území Spojených států před jakýmikoliv raketami zamířenými na jakékoliv místo, ani rozsahu a naléhavosti hrozeb jak je vymezil ministr obrany Patrick Shanahan.[167] Graf rovněž sleduje linku vývoje rozpočtu na protiraketovou obranu národa (NMD), kterou Donald Trump opět stanovil jako prioritu, a to v návaznosti na další strategické dokumenty (NSS 2017, NDS 2018). V rozpočtech na fiskální roky 2018 a 2019 je vidět navýšení oproti rokům Obamovy administrativy, která se soustředila na TMD.

Jedním z cílů rozpočtu je podle Trumpa – kromě posílení obrany amerického území a vylepšování současných kapacit – vesmírný program. Právě znovuobnovení zájmu americké administrativy o umístění protiraketové obrany ve vesmíru vyvolalo po zveřejnění dokumentu znepokojení. MDR 2019 totiž při rozmístění BMD ve vesmíru předpokládá zvýšení pravděpodobnosti zachycení útoku, jež by mělo za následek narušení strategické stability.[168] Tato vrstva protiraketové obrany je namířena proti Číně a Rusku, neboť je jako jediná teoreticky schopná zachytit útok hypersonickými zbraněmi.[169] Systémy protiraketové obrany ve vesmíru jsou rovněž finančně velmi náročné a lze je potenciálně poměrně jednoduše zneškodnit antisatelitními zbraněmi. Většina obav z „vesmírné vrstvy obrany“

[166] Missile Defense Review*,* ref. 89, s. 54-55 a s. 58-59.
[167] Department Of Defense Off-Camera Press Briefing on the 2019 Missile Defense Review, ref. 88.
[168] GREGO, Laura a Elaine BUNN, Assessing the 2019 Missile Defense Review. *Arms Control Association* [online]. Washington, D.C., January 17, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.armscontrol.org/act/2019-03/features/assessing-2019-missile-defense-review
[169] ERWIN, Sandra, Next steps for the Pentagon's new space sensors for missile defense. *Space News* [online]. Washington, D.C., January 21, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://spacenews.com/next-steps-for-the-pentagons-new-space-sensors-for-missile-defense/

byla rozehnána po zveřejnění „Žádosti o rozpočet pro rok 2020“, neboť rozpočet na vesmírnou obranu je pouhých 14,1 miliard, kdy navíc celá částka není určena na systémy protiraketové obrany a pro naplnění ambiciózních a velmi drahých plánů Trumpovy administrativy je zcela nedostačující.[170] Přestože MDR 2019 na několika místech zdůrazňuje důležitost obrany ve vesmíru, na žádném místě neobsahuje definitivní rozhodnutí o rozmístění této obrany, ani se nesnaží o vymezení časového rámce, v jakém by mělo k rozmístění dojít. Deklaruje pouze otestování vesmírné protiraketové architektury za účelem zjištění úspěšnosti a efektivity ve srovnání se systémy odpalovanými ze země a z moře.[171] Navazuje však na program Obamovy administrativy, která do vesmíru umístila radary pro zachycení a sledování příchozích střel, konkrétně satelity SBIRS (*Space-based Infrared System*) a STSS (*Space Tracking and Surveillance System*).[172] [173] Význam vesmírného programu pro Trumpovu administrativu tak lze sledovat hlavně na „Rozpočtu pro rok 2020“ a jeho podpoře vytvoření nové, šesté větve Ozbrojených sil Spojených států – vesmírných sil (*United States Space Force – USSF*). Restrukturalizace je součástí Trumpovy strategie posílení rozmisťování vesmírných technologií za účelem obrany amerického území a udržení amerického náskoku. To ale není v MDR 2019 navzdory očekáváním a prezidentově rétorice konkrétněji specifikováno.[174]

[170] KARAKO, Thomas a Wes RUMBAUGH. Masterpiece Theater: Missed Opportunities for Missile Defense in the 2020 Budget. Center for Strategic and International Studies [online]. Washington, D.C., March 29, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.csis.org/analysis/masterpiece-theater-missed-opportunities-missile-defense-2020-budget

[171] Missile Defense Review, ref. 89, s. 37.

[172] Tamtéž, s. 30 a s. 36.

[173] Sensor Systems, *Center for Strategic and International Studies: Missile Defense Project* [online]. Washington, D.C., June 14, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://missilethreat.csis.org/system/sensors/

[174] Fiscal Year 2020 Budget of the U.S. Government, ref. 95, s. 24-25.

4. Interpretace výsledků

Když Donald Trump oznamoval v lednu roku 2019 zveřejnění převratného *Missile Defense Review*, popisoval na tiskové konferenci MDR 2019 jako vstup do nové éry protiraketové obrany a velkou změnu v programu s důrazem na vývoj nových systémů (nikoliv pouhé investice) či vybudování vesmírné technologie jako stěžejní součásti obrany USA. Jak ukázala podrobná systematická komparace s dokumentem *Ballistic Missile Defense Review* z roku 2010 na pozadí současného bezpečnostně-politického prostředí, většina z těchto ambiciózních cílů zůstala pouze v mezích plánování a dokument je spíše kontinuálním navázáním na předchozí dokument než převratnou změnou.

		BMDR 2010	MDR 2019
Strategický narativ	**Technologická proměna**	Obrana proti balistickým raketám	Obrana proti balistickým raketám, raketám s plochou dráhou letu a hypersonickým zbraním
	Změna vztahu k velmocem	Hrozbou pro USA jsou pouze „darebácké státy“ Severní Korea a Írán	Rozšíření hrozby o Rusko a Čínu – poprvé od konce studené války
		Spolupráce s Ruskem a iniciativa společného budování systémů BMD, kooperace jako hlavní strategie	Rusko jako hrozba a ohrožení národní bezpečnosti USA, velmocenské soupeření a snaha o udržení superiority
		Snaha o udržení strategické stability a dialogu s Čínou i přes ohrožení zájmů v pacifickém regionu, internacionalismus	Čína jako ohrožení nejen v regionu, ale i přímo pro území USA, velmocenské soupeření
	Proliferace mezi „darebácké státy“	Severní Korea jako hrozba bez možného řešení pomocí dialogu	Snaha o nalezení mírového řešení se Severní Koreou
		Irán jako potenciální hrozba, hrozba šíření raketových systémů – snaha o smluvní řešení	Írán jako potenciální hrozba, boj proti proliferaci pomocí odstrašení, nikoli prostřednictvím smlouvy
Strategická odpověď	**Obrana území USA (NMD)**	NMD slouží jako obrana proti „limitovanému“ útoku (tj. primárně ze strany Íránu a KLDR)	NMD slouží proti útoku (absence kritéria „limitovaný“ útok – rozšíření zaměření protiraketové obrany proti Rusku a Číně)
		Navýšení protiraketových střel z 30 na 44 GBI	Navýšení protiraketových střel ze 44 na 64 GBI, avšak na základě zprávy z roku 2013
		„Vrstvená“ obrana národa (*layered defense*)	„Několikavrstvá“ obrana národa (*multi-layered defense*) s útočnými operacemi jako dalším prvkem obrany
	Mezinárodní spolupráce (TMD)	Čtyřfázový plán EPAA s možností jeho rozšíření do dalších regionů	Dokončení EPAA bez rozšiřování do dalších spojeneckých oblastí
		Internacionalistický přístup usilující o spolupráci a společný postup	Nacionalistický přístup a snaha o udržování mezinárodního řádu pomocí síly, snaha zvýšení odpovědnosti evropských spojenců za vlastní obranu
	Vývoj nových systémů a rozpočet	Rozmístění satelitů ve vesmíru	Vytvoření vesmírné vrstvy protiraketové obrany
		Snaha o finanční udržitelnost a stabilitu rozpočtu, rozpočet ca. 8 mld. dolarů/rok	Navýšení rozpočtu o 2 mld. dolarů ve fiskálním roce 2019, navýšení rozpočtu na NMD

Tabulka 1: Porovnání BMDR 2010 a MDR 2019 (vlastní zpracování)

Tabulka výše přehledně porovnává nejvýznamnější rozdíly jednotlivých dokumentů. Nejzásadnější posun MDR 2019 od BMDR 2019 představuje vymezení hrozeb. Trumpův dokument poprvé od konce studené války představuje Rusko a Čínu jako hrozbu, kvůli které je potřeba protiraketovou obranu rozmisťovat a proti které je potřeba se bránit. MDR 2019 v tomto ohledu rozšiřuje program protiraketové obrany, neboť podle předchozích administrativ *nebylo* cílem BMD bránit před rozsáhlým útokem Ruska a Číny, čímž byla zajišťována strategická stabilita. Rozšíření protiraketové obrany proti Rusku a Číně je převrat, který může znamenat další bezpečnostně-politické implikace a způsobit další narůstání vzájemné nedůvěry. Spojené státy odstoupily v lednu 2019 od smlouvy INF, kterou Rusko údajně porušovalo, a která se nevztahovala například na Čínu, jejíž jaderný arzenál je založen primárně na raketách krátkého a středního doletu. Kroky americké administrativy reflektují vývoj v mezinárodním prostoru a MDR 2019 odpovídá Trumpově „pozici síly" v mezinárodní politice, která je oproti Obamově kooperativním přístupu radikální změnou rétoriky. Kromě v současné době běžící výpovědní lhůtě smlouvy INF vyprší roku 2021 bilaterální smlouva Nový START podepsaná roku 2010 v Praze mezi Obamou a Medveděvem. Rusko nehodlá jednat o dalším jaderném odzbrojení, pokud součástí jednání nebude omezení protiraketové obrany. Přestože BMDR 2010 deklarovalo stejně jako MDR 2019 „neakceptování jakékoli snahy o omezování rozmisťování systémů protiraketové obrany", vyjednávání o případném dalším režimu kontroly zbrojení bude vzhledem k diskurzu a rétorice strategických dokumentů Trumpovy administrativy a neochotě ke kompromisům (viz např. jednání se Severní Koreou) mnohem složitější.

MDR 2019 mělo představit inovativní moderní systémy v boji proti novým technologiím – raketám s plochou dráhou letu a hypersonickým zbraním. Navzdory Trumpovým deklaracím nebyla představena žádná nová technologie, pouze kvalitativní a kvantitativní vylepšení současných systémů Aegis a Patriot, čímž MDR 2019 navazuje na politiku Obamovy administrativy. Velká očekávání budilo oznámení vesmírné vrstvy obrany, která měla podle Trumpa zabránit každému útoku na americké území. Jediným krokem odkazujícím k důležitosti vesmíru je však vytvoření nové větve amerických ozbrojených sil – USSF. Deklarovaný záměr rozšíření současných vesmírných satelitů přímo o vesmírné protiraketové střely schopné obrany Spojených států budí emoce, neboť taková obrana by kromě narušení strategické stability mezi státy rovněž mohla směřovat k porušení mezinárodního práva, konkrétně tzv. kosmické smlouvy, podle které platí pro vesmír podobný režim jako pro mořské dno mezinárodních vod a podle které je umisťování

jaderných zbraní a jiných zbraní hromadného ničení na oběžnou dráhu Země zakázáno. Objevují se rovněž snahy o smlouvu, která by upravovala umisťování zbraní ve vesmíru, k takovému smluvnímu režimu ale velmoci pravděpodobně v nejbližší době nepřistoupí, a to z důvodu strategické důležitosti kosmu.

Ve vztahu k „darebáckým státům“ jsou BMDR 2010 i MDR 2019 konzistentní. Přestože od dob vydání prvního dokumentu hrozba ze strany KLDR narostla a severokorejský režim má nyní kapacitu zaútočit na území USA či jeho pacifické spojence, MDR 2019 deklaruje snahu o jednání mírovou cestou a nalezení kompromisu. Bilaterální jednání mezi představiteli USA a KLDR ve snaze o odzbrojení Severní Koreje však prozatím končila neúspěchem. Překážkou ve vyjednávání může být rovněž americká snaha o udržení svého technologického náskoku a mocenské nadřazenosti, která Severní Koreu (spolu s Ruskem a Čínou) znepokojuje. Deklarace záměru rozšiřování protiraketové obrany národa a obrany ve vesmíru v MDR 2019 současně se snahou o odzbrojení Severní Koreje pravděpodobně nevzbuzuje u diktátorského režimu velkou důvěru, neboť efektivní protiraketová obrana dává státu možnost prvního útoku a Severní Korea by ztratila svůj prostředek odstrašení.

Pro obě administrativy je stěžejním prvkem obrany národa bezpečnostní spolupráce v Evropě a v Asii. MDR 2019 se zavazuje k dobudování poslední fáze plánu EPAA v Evropě, jenž byl zahájen Barackem Obamou, nadále ale neusiluje o šíření PAA do dalších spojeneckých oblastí, jak deklaroval BMDR 2010. Na rozdíl od BMDR 2010 nový dokument neobsahuje explicitní závazek pomoci evropským spojencům v souladu s článkem 5 Severoatlantické smlouvy. Naproti tomu MDR 2019 vyzývá Evropu k vyšší odpovědnosti za vlastní bezpečnost, financování vlastních systémů protiraketové obrany a navýšení výdajů na obranu na 2 % HDP dle závazků NATO.

Administrativa Donalda Trumpa se v dokumentu MDR 2019 snaží o vymezení vůči politice protiraketové obrany Baracka Obamy. Razantně navyšuje rozpočet, který byl ve fiskálních letech 2010-2017 (tj. v době dvou Obamových administrativ) konzistentní, usiluje o udržování míru silou, nikoli prostřednictvím spolupráce, a Rusko s Čínou řadí mezi hrozby pro americkou bezpečnost. Přestože podle MDR 2019 má dojít ke kvalitativnímu a kvantitativnímu navýšení mnoha systémů, tato rozhodnutí vycházejí převážně z plánů předchozích administrativ. Zásadním rozdílem je snaha o obranu před novými technologiemi – raketami s plochou dráhou letu a HGVs –, která má být zajištěna vesmírnou vrstvou obrany. Kromě deklarování tohoto záměru ale MDR 2019 neobsahuje žádné

konkrétní rozhodnutí o jejím rozmístění a většina z Trumpových ambiciózních plánů nejde za hranici zbožných přání. Přestože je MDR 2019 ve strategickém narativu mnohem radikálnější než předchůdce z dob Obamovy administrativy, komparace operativní roviny dokumentů ukázala v programu protiraketové obrany převažující kontinuitu. Vymezení Ruska a Číny jako hrozby se bude v budoucnosti týkat dalších oblastí americké obranné politiky, nejen protiraketové obrany, stejně tak rozmisťování vesmírných systémů, které má mnohem širší přesah (například k jaderné politice). V rámci samotné protiraketové obrany národa (NMD) a protiraketové obrany bojiště (TMD) nepřichází MDR 2019 s převratnými změnami. Další vývoj – a zda se administrativě Donalda Trumpa povede naplnit alespoň některé z deklarovaných plánů – ukáže až čas.

Závěr

Přestože MDR 2019 rozšiřuje koncept protiraketové obrany o ochranu před novými hrozbami představovanými jak moderní technologií, tak vývojem ve vztazích mezi státy, v programu protiraketové obrany zůstává zachovávána kontinuita. Mnoho odlišností v dokumentech reflektuje obecné trendy v politice jednotlivých administrativ – BMDR 2010 odpovídá Obamovu internacionalistickému přístupu, snaze o kooperaci a boji proti terorismu a „darebáckým státům“, stejně jako MDR 2019 nesoucí se ve znamení politiky „America First“ ilustruje Trumpovy snahy o izolacionistické a protekcionistické směřování Spojených států. Navzdory tomuto narativnímu pojetí protiraketové obrany ztělesněné v dokumentech BMDR 2010 a MDR 2019 zůstává otázkou, do jaké míry jsou jednotlivé administrativy schopny ovlivnit politiku protiraketové obrany v praxi. Navzdory diametrálním odlišnostem lze pozorovat kontinuitu jak v programech George W. Bushe a Baracka Obamy, tak Baracka Obamy a Donalda Trumpa. Na konci roku 2019 by měla být zveřejněna zbývající část dokumentu MDR 2019, která by měla obsahovat konkrétnější plány rozmístění systémů ve vesmíru a rozhodnutí o dalších plánech nastíněných v lednovém dokumentu. Je otázkou, zda a jak tyto další plány ovlivní program protiraketové obrany, a zda jsou uskutečnitelné již během Trumpovy administrativy.

Tato komparativní studie ukázala, že navzdory rozšiřování protiraketové obrany (NMD i TMD), deklaraci kvalitativního i kvantitativního navyšování systémů a nový vývoj si americký program protiraketové obrany uchovává vlastní dynamiku, kterou není z technologických i politických důvodů lehké během jednoho volebního období zásadně změnit. Výjimkou byli v tomto ohledu Ronald Reagan s programem SDI a následně George Bush, kterému se podařilo odstoupit od smlouvy ABM. Otázkou zůstává, zda režim smlouvy ABM nebyl ze strategického hlediska nejstabilnějším, neboť bezpečnost mezi velmocemi byla závislá pouze na odstrašení a vzájemném zaručeném zničení. Dnešní komplexní bezpečnostní prostředí, které se vyznačuje proměnlivostí hrozeb a potenciální iracionalitou aktérů, tak může pro americkou národní bezpečnost představovat mnohem větší hrozbu než vzájemná zranitelnost a nemožnost bránit své území v době platnosti smlouvy ABM.

Oblast protiraketové obrany a konkrétně nově vydaný dokument MDR 2019 představují velký potenciál pro další výzkum. Administrativa Baracka Obamy jak ve strategických dokumentech, tak v praxi usilovala o jaderné odzbrojení, kdy úspěchem byl

podpis odzbrojovací smlouvy Nový START roku 2010 v Praze. Zajímavým přínosem by byla analýza dopadu MDR 2019 a Trumpovy politiky na snahy o odzbrojení a naplňování článku VI Smlouvy NPT, jehož závaznost pro americkou vládu obsahují BMDR 2010 i MDR 2019. Na podzim 2019 by měla Agentura pro protiraketovou obranu zveřejnit další část plánů a programů protiraketové obrany, na které si MDA od vydání MDR 2019 nechala šest až devět měsíců pro další analýzy a vývoj. Bude zajímavé sledovat, zda budoucí dokumenty ovlivní operativní rovinu protiraketové obrany a přispějí k naplnění strategického narativu MDR 2019 a rétoriky Donalda Trumpa – konkrétně například v oblasti rozmístění vesmírných systémů protiraketové obrany v kontextu militarizace vesmíru. Další zajímavou oblastí pro výzkum je hlubší analýza vlivu strategických dokumentů BMDR 2010 a MDR 2019 a potažmo celé protiraketové obrany na stabilitu mezinárodního prostředí a vztah s velmocemi.

Tato bakalářská práce za pomocí komparativní případové studie porovnala dokument vymezující strategii protiraketové obrany *Ballistic Missile Defense Review*, jež byla za Obamovy administrativy vůbec poprvé vymezena v samostatně stojícím strategickém dokumentu americké administrativy, a *Missile Defense Review*, jež na BMDR 2010 koncepčně navazuje a aktualizuje politiku v něm vymezenou. Přestože prezident Trump představoval MDR 2019 jako převratnou změnu a nastolení nového směru v programu protiraketové obrany, tato studie poukazuje na kontinuitu s předcházející administrativou. Přestože dochází k proměně bezpečnostního prostředí, vymezení nových hrozeb technologických (rakety s plochou dráhou letu, HGVs) i velmocenských (Rusko, Čína, Severní Korea), z hlediska plánů a programů není MDR 2019 v protiraketové obraně převratem. Administrativa Donalda Trumpa bude trvat do roku 2021 a pokud bude Trump v prezidentských volbách 2020 opět zvolen, existuje potenciální možnost pro naplnění některých z deklarovaných plánů. Mnoho ze zamýšlených programů je ovšem technologicky i finančně natolik náročných, že jejich rozmístění bude pravděpodobně záležitostí až budoucích administrativ.

Summary

Despite extending the concept of ballistic missile defense to the protection from new threats posed by modern technology and changes in the international environment, the continuity in the missile defense program is being preserved. Distinctions in documents reflects overall differences amongst the policies of the administrations – 2010 BMDR corresponds to the Obama's internationalist and cooperative approach, the fight against terrorism and "rogue states", whilst Trump's MDR 2019 reflects his "America First" policy, isolationist efforts and the protectionist direction of the United States' politics.

This comparative study has shown that despite the further deployment of missile defense systems (both NMD and TMD), declaration of qualitative and quantitative systems upturns and new developments, the US missile defense program retains its own dynamics, that cannot be easily changed during one or two presidential terms. There were two exceptions – Ronald Reagan with the SDI program, followed by George Bush as the president who withdrew from the ABM Treaty. There is a question arising whether the ABM regime was not the most stable one as the stability between nations depended only on deterrence and mutual assured destruction. Today's comprehensive security environment characterized by the variability of threats and potential irrationality of actors can potentially pose a much greater threat to the US national security than the mutual vulnerability and inability to defend US territory during the period of ABM Treaty

The area of missile defense and more specifically recently released the 2019 MDR offer great potential for further research. Obama's administration sought nuclear disarmament, therefore the analyses of the impact of the 2019 MDR and Trump's policies to the arms control regime and the fulfilment of the article VI of the Non-proliferation Treaty would be an interesting contribution. In the end of 2019, MDA should publish the rest of the plans briefly outlined in the 2019 MDR – it would be interesting to study whether the new released plans affect the current missile defense program and contribute to the fulfilment of 2019 MDR strategic narrative and Trump's rhetoric. Another interesting area for the possible future research would be the influence of the missile defense and both the 2010 BMDR and the 2019 MDR on the stability of the international environment.

This bachelor thesis, using a comparative case study methodology, compared two documents in missile defense strategy. 2010 BMDR was the first stand-alone strategic

document concerning ballistic missile and the 2019 MDR is a conceptual follow-up updating the policies. Although President Trump presented 2019 MDR as a dramatic change and the new direction in the missile defense program, this study shows rather the continuity with the previous administration. Although the security environment is changing, there are new threats posed by technology (cruise missiles, HGVs) and superpowers (Russia, China, North Korea) plans and programs set in MDR 2019 are not a revolution. Donald Trump's administration will last until 2021 and in case Trump is re-elected in the 2020 presidential election, there is a possibility for the fulfilment of few declared plans. However, many of the intended plans and systems are highly technologically and financially demanding that their deployment is likely to be a matter for future administrations.

Použitá literatura

Monografie

BAILEY, Kenneth D. *Typologies and taxonomies: An introduction to classification techniques*. Thousand Oaks: Sage Publications, 1994. ISBN 978-0803952591.

BUNN, Elaine. The Obama Administration's Nuclear Policy and Implications for East Asian Security. In: *Major Powers' Nuclear Policies and International Order in the 21st Century*. Tokyo: The National Institute for Defense Studies, 2010. ISBN 9784939034718.

DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7.

FREEDMAN, Lawrence. *The evolution of nuclear strategy*. 3rd edition. New York: Palgrave Macmillian, 2003. ISBN 0-312-27270-7.

FUTTER, Andrew. *Ballistic missile defence and US national security policy: normalisation and acceptance after the Cold War*. New York: Routledge, 2013. ISBN 978-0-415-81732-5.

FUTTER, Andrew. *The politics of nuclear weapons*. Los Angeles: Sage Publications, 2015. ISBN 978-144-6294-314.

HYNEK, Nik; SMETANA, Michal, ed. *Global Nuclear Disarmament: Strategic, Political, and Regional Perspectives*. New York: Routledge, 2016. ISBN 978-1138832725.

LENNON, Alexander T. J. *Contemporary nuclear debates: missile defense, arms control, and arms races in the twenty-first century*. Cambridge: MIT Press, 2002. ISBN 0-262-62166-5.

MCDONOUGH, David S. *Nuclear superiority: the 'new triad' and the evolution of nuclear strategy*. New York: Routledge, 2006. Adelphi Paper, no. 383. ISBN 04-154-2734-7.

STEFF, Reuben. *Strategic thinking, deterrence and the US ballistic missile defense project: from Truman to Obama*. Burlington, Vermont: Ashgate, 2013. ISBN 978-1409469353.

WILKENING, Dean A. *Ballistic Missile Defense and Strategic Stability*. New York: Routledge, 2014. Adelphi Paper no. 334. ISBN 978-0199290048.

Elektronické zdroje

Aegis Weapon System, *Department of the United States Navy* [online]. 10 January 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.navy.mil/navydata/fact_display.asp?cid=2100&tid=200&ct=2

CHITTARANJAN, Kalpana. The ABM treaty and US NMD. *Strategic Analysis* [online]. The Rumsfeld commission report and US missile threat perception, 1999, **22**(12). [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/09700169808458802

CZAJKOWSKI, Marek. Ballistic missile defence – Technology, Effectiveness and Organization – Key issues. *Politeja* [online]. 2017, **5**(50). [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: www.jstor.org/stable/26564293.

ERWIN, Sandra, Next steps for the Pentagon's new space sensors for missile defense. *Space News* [online]. Washington, D.C., January 21, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://spacenews.com/next-steps-for-the-pentagons-new-space-sensors-for-missile-defense/

FREEDMAN, Lawrence. Networks, culture and narratives. *Adelphi Papers* [online]. 2006, **45**(379). [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/05679320600661640.

GAFFNEY, Frank J. Bush, Missile Defense and its Critics. *Commentary*. [online]. 2001. [cit. 2019-05-05]. Dostupné také z: https://www.commentarymagazine.com/articles/bush-missile-defense-and-the-critics/

GMD: Frequently Asked Questions. *The Center for Arms Control and Non-Proliferation* [online]. Washington, D.C., January 16, 2019. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://armscontrolcenter.org/issues/missile-defense/gmd-frequently-asked-questions/est

GREGO, Laura a Elaine BUNN, Assessing the 2019 Missile Defense Review. *Arms Control Association* [online]. Washington, D.C., January 17, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.armscontrol.org/act/2019-03/features/assessing-2019-missile-defense-review

Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation (HCOC), *Nuclear Threat Initiative* [online]. Washington, D.C., July 31, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.nti.org/learn/treaties-and-regimes/hague-code-conduct-against-ballistic-missile-proliferation-hcoc/

HAYWARD, Steven F. *The Age of Reagan: The Fall of the Old Liberal Order: 1964-1980*. New York: Crown Forum, 2009. ISBN 978-0307453693.

HEINRICHS, Rebeccah L., The Perils of U.S. Missile Defense. *Hudson Institute* [online]. November 9, 2016 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.hudson.org/research/12998-the-perils-of-u-s-missile-defense

How Many Aegis BMD Ships in 2040?, *Mostly Missile Defense* [online]. December 13, 2015 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://mostlymissiledefense.com/2015/12/13/how-many-aegis-bmd-ships-in-2040-december-13-2015/#_ftn3

JUDSON, Jen, Construction issues still plague Polish Aegis Ashore site. *Defense News* [online]. August 14, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.defensenews.com/land/2018/08/14/construction-issues-still-plague-polish-aegis-ashore-site/

JUDSON, Jen, US installs final ground-based missile interceptor to counter ICBM threat. *Defense News* [online]. November 7, 2017 [cit. 2019-05-05]. ISSN 0884-139X. Dostupné z: https://www.defensenews.com/land/2017/11/07/final-ground-based-missile-defense-interceptor-in-place-at-fort-greely/

KARAKO, Thomas. Homeland missile defense: How the United States got here. *Bulletin of the Atomic Scientists* [online]. 2017, **73**(3). [cit. 2019-05-04]. ISSN 0096-3402. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/00963402.2017.1315035.

KARAKO, Thomas a Ian WILLIAMS. *Missile Defense 2020*. [online]. London: Center for Strategic & International Studies, 2017. ISBN: 978-1-4422-7989-6. Dostupné z: https://missilethreat.csis.org/wp-content/uploads/2017/04/170406_Karako_MissileDefense2020_Web.pdf

KARAKO, Thomas a Ian WILLIAMS. The Evolution of Homeland Missile Defense. *The Missile Threat* [online]. Washington, 2017. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://missilethreat.csis.org/evolution-homeland-missile-defense

KARAKO, Thomas a Wes RUMBAUGH. Masterpiece Theater: Missed Opportunities for Missile Defense in the 2020 Budget. Center for Strategic and International Studies [online]. Washington, D.C., March 29, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.csis.org/analysis/masterpiece-theater-missed-opportunities-missile-defense-2020-budget

KIMBALL, Daryl G. LOOKING BACK: The Nuclear Arms Control Legacy of Ronald Reagan. *Arms Control Association* [online]. Washington, 2004. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.armscontrol.org/act/2004_07-08/Reagan

KINGSTON, Reif, Missile Defense Review Begins. *Arms Control Today* [online]. 2017 [cit. 2019-05-05]. ISSN 0196-125X. Dostupné z: https://www.armscontrol.org/act/2017-05/news/missile-defense-review-begins

LEVINE, Robert A. Deterrence and the ABM: Retreading the World Calculus. *World Policy Journal* [online]. 2001, **18**(3). [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=7513516&lang=cs&site=ehost-live

LEWIS, George N. Ballistic missile defense effectiveness. In: *AIP Conference Proceedings 1898*. [online]. 2017. ISBN 978-0-7354-1586-7. Dostupné z: https://doi.org/10.1063/1.5009222

LEWIS, George a Frank VON HIPPEL. Improving U.S. Ballistic Missile Defense Policy. *Arms Control Today*. [online]. 2018. Dostupné z:

https://www.armscontrol.org/act/2018-05/features/improving-us-ballistic-missile-defense-policy

LEWIS, George a Frank VON HIPPEL. Limitations on ballistic missile defense—Past and possibly future. *Bulletin of the Atomic Scientists* [online]. 2018, **74**(4). [cit. 2019-05-05]. ISSN 0096-3402. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00963402.2018.1486575

MATLAGA, Michael, Focus On What You Do For NATO, Europe, Not The $$. *Breaking Defense* [online]. July 11, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://breakingdefense.com/2018/07/focus-on-what-you-do-for-nato-europe-not-the/

MCDONOUGH, David S. Nuclear superiority and the dilemmas for strategic stability. *The Adelphi Papers* [online]. 2006, **46**(383). [cit. 2019-05-05]. ISSN 0567-932X. Dostupné z: http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/05679320601036040.

MISKIMMON, Alister; O'LOUGHLIN, Ben; ROSELLE, Laura. *Strategic narratives: Communication power and the new world order*. London: Routledge, 2014. ISBN 978-0415717601.

MISHER, Kimberley, 2009. *Why Obama is Right on Missile Defense—What's Next?* [online]. Carnegie Endowment For International Peace [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://carnegieendowment.org/files/misher_missile_defense.pdf

PAULSEN, Richard. *The role of US nuclear weapons in the post-Cold War era*. Maxwell Air Force Base, Alabama: Air University Press, 1994. ISBN 1-58566-055-8.

QUACKENBUSH, Stephen L. National Missile Defense and Deterrence. *Political Research Quarterly* [online]. 2006, **59**(4). [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: https://doi.org/10.1177/106591290605900403.

Safir, *Center for Strategic and International Studies: Missile Defense Project* [online]. Washington, D.C., October 16, 2017 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://missilethreat.csis.org/missile/safir/

SCHMITT, Oliver. When are strategic narratives effective? The shaping of political discourse through the interaction between political myths and strategic narratives. *Contemporary Security Policy* [online]. 2018, **39**(40). [cit. 2019-05-04]. ISSN 1743-8764. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/13523260.2018.1448925.

Sensor Systems, *Center for Strategic and International Studies: Missile Defense Project* [online]. Washington, D.C., June 14, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://missilethreat.csis.org/system/sensors/

SMETANA, Michal. Jaderná politika Spojených států po konci studené války: Vývoj v kontextu proliferace ZHN. *Obrana a strategie* [online]. 2014, **14**(1). ISSN 1802-7199. Dostupné z: http://www.obranaastrategie.cz/redakce/tisk.php?lanG=cs&clanek=94600&slozka=100787&xsekce=94592&as4uOriginalDomain=www.obranaastrategie.cz&

SMETANA, Michal. Role jaderných zbraní v bezpečnostní strategii Spojených států ve 21. století. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2013, **2013**(1). [cit. 2019-04-20]. ISSN 0323-1844. Dostupné z: https://mv.iir.cz/article/view/719/767.

Standard Missile-3, *Missile Defense Advocacy Alliance* [online]. Virginia, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: http://missiledefenseadvocacy.org/missile-defense-systems-2/missile-defense-systems/u-s-deployed-intercept-systems/aegis-afloat/standard-missile-3/

STEFF, Reuben, KHOO, Nicholas. Hard balancing in the age of American unipolarity: The Russian response to US ballistic Missile defense during the bush administration (2001–2008). *Journal of Strategic Studies*. 2014, **37**(2). ISSN 0140-2390. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/01402390.2013.866556

STENT, Angela. US–Russia relations in the second Obama administration. *Survival*, 2012, **54(**6). ISSN 0039-6338. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/00396338.2012.749635

STEWART, Emily, Trump has reportedly discussed withdrawing from NATO. That would be great for Russia. *Vox* [online]. January 15, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.vox.com/policy-and-politics/2019/1/15/18183759/trump-pull-out-of-nato-nyt-mattis

TAHERAN, Shervin, THAAD Sale to Saudi Arabia Moves Forward. *Arms Control Association* [online]. Washington, D.C., March 4, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.armscontrol.org/act/2019-04/news-briefs/thaad-sale-saudi-arabia-moves-forward

Theater Missile Defenses, *Global Security* [online]. November 9, 2016 [cit. 2019-05-05]. ISSN 2377-9489. Dostupné z: https://www.globalsecurity.org/space/systems/tmd.htm

U.S. deploys THAAD missile defense system to Israel, Reuters [online]. Berlin, March 4, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.reuters.com/article/us-usa-israel-military/us-says-deployed-thaad-missile-defense-system-to-israel-idUSKCN1QL1B8

U.S. Missile Defense Programs at a Glance, *Arms Control Association* [online]. Washington, January 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.armscontrol.org/factsheets/usmissiledefense.

WILKENING, Dean A. Does Missile Defence in Europe Threaten Russia? Dean A. Wilkening. *Survival* [online]. 2012, **54**(1). [cit. 2019-05-05]. ISSN 0039-6338. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00396338.2012.657531

WILLIAMS, Ian, Aegis Ashore. *Center for Strategic and International Studies* [online]. April 14, 2016 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://missilethreat.csis.org/defsys/aegis-ashore/

WOLFE, Alan. The ABM – The End of Deterrence. *The Nation*. April 12, 1980. New York: The Nation Company, 1980.

Vládní dokumenty

Ballistic Missile Defense Review Report. Washington, D.C.: U.S. Department of Defense, 2010. Dostupné také z: https://dod.defense.gov/Portals/1/features/defenseReviews/BMDR/BMDR_as_of_26JAN10_0630_for_web.pdf

Missile Defense Review. Washington, D.C.: U.S. Department of Defense, 2019. Dostupné také z: https://media.defense.gov/2019/Jan/17/2002080666/-1/-1/1/2019-MISSILE-DEFENSE-REVIEW.PDF

Contracts for March 4, 2019, *U.S. Department of Defense* [online]. Washington, D.C., March 4, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://dod.defense.gov/News/Contracts/Contract-View/Article/1774554/

Department Of Defense Off-Camera Press Briefing on the 2019 Missile Defense Review, *U.S. Department of Defense* [online]. January 17, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://dod.defense.gov/News/Transcripts/Transcript-View/Article/1734967/department-of-defense-off-camera-press-briefing-on-the-2019-missile-defense-rev/

Fiscal Year (FY) 2010 Budget Estimates. *U.S. Department of Defense*. [online]. Washington, D.C.: Office of the Secretary of Defense, 2009. Dostupné z: https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2010/budget_justification/pdfs/03_RDT_and_E/Vol_3_OSD/OSD_PB10_RDTE-BA_1-3.pdf

Fiscal Year (FY) 2011 President's Budget. *U.S. Department of Defense*. [online]. Washington, D.C.: Missile Defense Agency, 2010. Dostupné z: https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2011/budget_justification/pdfs/03_RDT_and_E/MDA_RDT_E_PB11_Volume-2c.pdf

Fiscal Year (FY) 2012 Budget Estimate. *U.S. Department of Defense*. [online]. Washington, D.C.: Missile Defense Agency, 2011. Dostupné z: https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2012/budget_justification/pdfs/01_Operation_and_Maintenance/O_M_VOL_1_PARTS/O_M_VOL_1_BASE_PARTS/MDA_OP-5_FY_2012.pdf

Fiscal Year (FY) 2013 President's Budget Submission. *U.S. Department of Defense*. [online]. Washington, D.C.: Missile Defense Agency, 2012. Dostupné z: https://comptroller.defense.gov/Portals/45/documents/defbudget/fy2013/budget_justification/pdfs/03_RDT_and_E/Missile_Defense_Agency_PB_2013_1.pdf

Fiscal Year 2014 Budget Request. *U.S. Department of Defense*. [online]. Washington, D.C.: Office of the Secretary of Defense, 2013. Dostupné z:

https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2014/FY2014_Budget_Request_Overview_Book.pdf

Fiscal Year 2015 Budget Request. *U.S. Department of Defense*. [online]. Washington, D.C.: Office of the Under Secretary Of Defense, 2014. Dostupné z: https://comptroller.defense.gov/Portals/45/documents/defbudget/fy2015/fy2015_Budget_Request_Overview_Book.pdf

Fiscal Year 2016 Budget Request: Overview. *U.S. Department of Defense*. [online]. Washington, D.C.: Office of the Secretary of Defense, 2015. Dostupné z: https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2016/FY2016_Budget_Request_Overview_Book.pdf

Fiscal Year 2017 Budget Request. *U.S. Department of Defense*. [online]. Washington, D.C.: Office of the Under Secretary Of Defense, 2016. Dostupné z: https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/FY2017/budget_justification/pdfs/03_RDT_and_E/MDA_RDTE_MasterJustificationBook_Missile_Defense_Agency_PB_2017_1.pdf

Fiscal Year (FY) 2018 Budget Estimates. *U.S. Department of Defense*. [online]. Washington, D.C.: Missile Defense Agency, 2017. Dostupné z: https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/FY2018/budget_justification/pdfs/03_RDT_and_E/U_RDTE_MasterJustificationBook_Missile_Defense_Agency_PB_2018_Vol2a_Vol2b.pdf

Fiscal Year (FY) 2019 Budget Estimates. *U.S. Department of Defense*. [online]. Washington, D.C.: Missile Defense Agency, 2018. Dostupné z: https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2019/budget_justification/pdfs/02_Procurement/U_PROCUREMENT_MasterJustificationBook_Missile_Defense_Agency_PB_2019_1.pdf

Fiscal Year 2020 Budget Request: Defense Budget Overview. *U.S. Department of Defense*. [online]. Washington, D.C.: Office of the Secretary of Defense, 2019. https://comptroller.defense.gov/Portals/45/Documents/defbudget/fy2020/fy2020_Budget_Request_Overview_Book.pdf

Fiscal Year 2020 Budget of the U.S. Government, Washington, D.C.: U.S. Government Publishing Office, 2019. ISBN 978-0-16-095071-1. Dostupné také z: https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2019/03/budget-fy2020.pdf

FERDINANDO, Lisa, DoD Officials: Chinese Actions Threaten U.S. Technological, Industrial Base. *U.S. Department of Defense* [online]. Washington, D.C., June 21, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://dod.defense.gov/News/Article/Article/1557188/dod-officials-chinese-actions-threaten-us-technological-industrial-base/

GARAMONE, Jim, DIA Report Details Threats to America's Space-Based World. *U.S. Department of Defense* [online]. Washington, 11 February, 2019 [cit. 2019-05-05].

Dostupné z: https://dod.defense.gov/News/Article/Article/1754509/dia-report-details-threats-to-americas-space-based-world/

HILDRETH, Steven A. Ballistic Missile Defense: Historical Overview. *CRS Report for Congress* [online]. 2007. Congressional Research Service. s. 1. [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://fas.org/sgp/crs/weapons/RS22120.pdf

MATTIS, Jim. *Summary of the 2018 National Defense Strategy of the United States of America.* Washington, D.C.: Department of Defense, 2018. Dostupné také z: http://nssarchive.us/wp-content/uploads/2018/01/2018-National-Defense-Strategy-Summary.pdf

Ongoing Violations of International Law and Defiance of OSCE Principles and Commitments by the Russian Federation in Ukraine, *United States Mission to the OSCE* [online]. Vienna, 18 October 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.osce.org/permanent-council/401582?download=true

REAGAN, Ronald. *Address to the Nation on Defense and National Security: "Star Wars" SDI Speech*. White House. 1983. Dostupné také z: https://www.reaganlibrary.gov/research/speeches/32383d (Proslov Ronalda Reagana z 23. března 1983 k oznámení Strategické obranné iniciativy – SDI).

Remarks by President Trump and Vice President Pence Announcing the Missile Defense Review, White House [online]. Pentagon, January 17, 2019 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-vice-president-pence-announcing-missile-defense-review/

ROSE, Frank A. Prospects for US-Russia Missile Defense Cooperation. In: *US Bureau of Verification, Compliance, and Implementation, remarks at the 11th Royal United Services Institute for Defence and Security Studies (RUSI) Missile Defence Conference*, London, 2010. Dostupné také z: https://2009-2017.state.gov/t/avc/rls/142329.htm

Russia's Violation of the Intermediate-Range Nuclear Forces (INF) Treaty, *U.S. Department of State* [online]. Washington, D.C.: Office of the Spokesperson, December 4, 2018 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2018/12/287868.htm

Transcript: DOD News Briefing on Missile Defense from the Pentagon, *U.S. Department of Defense* [online]. March 15, 2013 [cit. 2019-05-05]. Dostupné z: https://archive.defense.gov/Transcripts/Transcript.aspx?TranscriptID=5205

TRUMP, Donald J. *National security strategy of the United States of America*. Washington, D.C.: Executive Office of The President, 2017 s. 8. Dostupné také z: https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/1043812.pdf

VERGUN, David. China a Rising Threat to National Security, Say DOD Leaders. *U.S. Department of Defense* [online]. Washington, D.C., March 13, 2019 [cit. 2019-05-

05]. Dostupné z: https://dod.defense.gov/News/Article/Article/1784442/china-a-rising-threat-to-national-security-say-dod-leaders/

Legislativní zdroje

UNITED STATES. National Missile Defense Act 1999. U.S. Government Publishing Office: Washington, D.C., 1999. Public Law 106–38, 106th Congress. Dostupné také z: https://www.congress.gov/106/plaws/publ38/PLAW-106publ38.pdf

UNITED STATES. National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2018. U.S. Government Publishing Office: Washington, D.C., 2017. Public Law 115–91 115th Congress. Dostupné také z: https://www.congress.gov/115/plaws/publ91/PLAW-115publ91.pdf

Teze závěrečné bakalářské práce

Katedra mezinárodních vztahů IPS FSV UK

Zdůvodnění výběru práce

Protiraketová obrana Spojených států amerických byla zvolena jako téma bakalářské práce na základě zájmu o problematiku jaderných zbraní, a to jak z hlediska domácí a zahraniční politiky, tak mezinárodní bezpečnosti a práva. Téma práce je velmi aktuální, neboť historicky druhý dokument americké administrativy zabývající se protiraketovou obranou Missile Ballistic Review (MDR) bude teprve zveřejněn. Tento výzkum tak bude v českém prostředí jedním z prvních, který se bude analýzou MDR Trumpovy administrativy a potažmo srovnáním Obamova Ballistic Missile Defense Review (BMDR) a Trumpova Missile Defense Review (MDR) zabývat.

Téma ochrany území před strategickými balistickými střelami je aktuální rovněž z hlediska současné bezpečnostní situace, kdy stále roste jaderná hrozba ze strany Severní Koreji či Iránu, a ke kterým se v posledních letech přidalo Rusko soustavně porušující mezinárodní právo, či Čína.

Protiraketová obrana je důležitou součástí americké bezpečnostní strategie, neboť odrazuje ostatní státy od prvního použití jaderné zbraně (na základě teorie odstrašení a doktríny vzájemného zaručeného zničení) – útok by byl americkou stranou díky protiraketové obraně odvrácen a s největší pravděpodobností by následoval odvetný útok. Systém protiraketové obrany tak na jednu stranu zajišťuje mezi jadernými velmocemi stabilitu a svým způsobem poskytuje záruku nepoužití jaderné zbraně, na stranu druhou může posilování protiraketové obrany jednoho státu narušit rovnováhu mezi jednotlivými členy tzv. jaderného klubu, a to prostřednictvím porušení doktríny vzájemného zaručeného zničení (MAD) - pokud na stát nebude možné zaútočit, dosavadní záruky MAD pozbydou platnosti.

Důležitost role BMDR a MDR spočívá v analýze bezpečnostních hrozeb a následné definici priorit a stanovisek americké strany. Dokumenty jsou strategickým nástrojem z hlediska formulace budoucích postojů USA v záležitosti jaderného odzbrojení, arms control či vymezení budoucích partnerů a spojenců.

Předpokládaný cíl

Bakalářská práce si klade za cíl porovnat dokument Ballistic Missile Defense Review vydaný roku 2010 administrativou Baracka Obamy s Missile Defense Review administrativy Donalda Trumpa s předpokladem vydání v roce 2019, a primárně se pokusit zodpovědět následující výzkumné otázky:

Jakým způsobem a v jakých oblastech se liší Missile Defense Review administrativy prezidenta Trumpa z roku 2019 od dokumentu administrativy Baracka Obamy z roku 2010? Jaké změny můžeme v americké protiraketové obraně pozorovat po vydání BMDR v roce 2010 a MDR v roce 2019?

Jaké potenciální implikace pro bezpečnostní a zahraniční politiku Spojených států může nový MDR mít?

Znamená MDR převrat v dosavadní bezpečnostní strategii Spojených států nebo naopak kontinuálně navazuje na dokument předcházející administrativy?

Cílem mé práce je tedy provést detailní analýzu dvou výše zmíněných dokumentů, BMDR a MDR porovnat v oblastech stěžejních pro americkou bezpečnostní politiku a případné shody či rozdíly ve strategii protiraketové obrany zasadit do širšího kontextu americké bezpečnostní strategie 21. století.

Metodologie práce

Práce bude koncipována jako komparativní případová studie, kdy provedu kvalitativní srovnávací analýzu politik dvou amerických administrativ. Časové vymezení práce je dáno roky vydání dokumentů, jež budou v práci srovnávány, tj. rokem 2010, kdy vyšel první BMDR Baracka Obama, a rokem 2019, na kdy bylo oznámeno vydání MDR administrativy Donalda Trumpa.

Pro práci budou stěžejní dvě analytické roviny výzkumu – narativní a operativní. Narativní část se zaměří na komparaci vybraných dokumentů amerických administrativ (tj. BDMR a MDR), operativní část se bude zaměřovat na implementaci narativů do praxe.

Výzkumný rámec bude založen na soustředěné komparaci daných případů a tzv. "kontrastu kontextů". Cílem výzkumu tak není vytvoření nové teorie či otestování teorie již existující, nýbrž vystihnutí specifických rysů daných případů.

Základní charakteristika tématu

Vůbec první Ballistic Missile Defense Review byl zveřejněn roku 2010. Cílem tohoto dokumentu bylo komplexní posouzení strategií a politik v oblasti americké protiraketové obrany. Dokument vymezuje nejvýznamnější hrozby pro americkou bezpečnost, mezi něž patří primárně pokračující vývoj mezikontinentálních balistických raket aktérů jako jsou Severní Korea či Irán. Obamův BMDR podrobně analyzuje potenciální hrozby po americkou bezpečnost a představuje klíčové strategie a priority americké administrativy.

Systém ochrany před útokem balistickými raketami je jedním z pilířů americké jaderné bezpečnostní strategie, jelikož poskytuje záruky strategii odstrašení a odrazuje tak ostatní státy od prvního útoku. Spolu se vzrůstající hrozbou proliferace jaderných zbraní mezi takzvané „darebácké státy" roste i potřeba USA udržet spolehlivou ochranu před útokem jak na vlastní území, tak na území aliančních partnerů. Dlouho očekávaný MDR Trumpovy administrativy by měl přizpůsobit politiku americké protiraketové obrany proměnám bezpečnostního prostředí v posledních letech a reagovat na nově vzniklé hrozby či technologický pokrok protivníků. Právě z důvodu hrozeb vzniklých v nedávných letech se Missile Defense Review Trumpovy administrativy s napětím očekává. Dosud není známo, co budou konkrétní závěry a doporučení, pokud se ale bude MDR vymezovat primárně proti hrozbám ze strany Číny či Ruska (jež byly ještě v BDRM vnímány jako významní partneři pro budoucí spolupráci), Trumpova administrativa může být nařčena ze snahy podkopávat strategickou stabilitu mezinárodního prostředí.

Předpokládaná struktura práce

V úvodu bude vysvětleno téma práce, představeny výzkumné otázky a popsán cíl výzkumu. Téma bude zasazeno do širšího kontextu americké bezpečnostní politiky ve 21. století a bude zodpovězena otázka relevance a důležitosti zkoumání problematiky protiraketové obrany. Součástí práce bude rovněž kritický přehled literatury (Literature Review), tedy zhodnocení dosavadního výzkumu. Další struktura práce bude odpovídat rozdělení na dvě hlavní analytické roviny – narativní, popisující hlavní strategie, plány a programy formulované v BDMR a MDR, a operativní, popisující praktickou implementaci strategií a politik definovaných v porovnávaných dokumentech.

V závěru práce se pokusím zodpovědět stanovené výzkumné otázky a shrnu výsledky provedeného výzkumu.

Základní literatura

DRULÁK, Petr. Teorie mezinárodních vztahů. Praha: Portál, 2010. FUTTER, Andrew. The politics of nuclear weapons. Los Angeles: Sage Publications, 2015.

HYNEK, Nik; SMETANA, Michal (ed.). Global Nuclear Disarmament: Strategic, Political, and Regional Perspectives. London: Routledge, 2015.

LEWIS, George N. Ballistic Missile Defense Effectiveness. AIP Publishing. [online]. Vol. 1898, No. 1. Dostupné z: https://aip.scitation.org/doi/pdf/10.1063/1.5009222

WILKENING, Dean A. Ballistic-missile defence and strategic stability. New York: Routledge, 2006.

Ballistic Missile Defense Review Report. 2010. Dostupné z: https://dod.defense.gov/Portals/1/features/defenseReviews/BMDR/BMDR_as_of_26JAN10_0630_for_web.pdf

National Security Strategy. 2010. Dostupné z: http://nssarchive.us/NSSR/2010.pdf

National Security Strategy. 2015. Dostupné z: http://nssarchive.us/wp-content/uploads/2015/02/2015.pdf

National Security Strategy. 2017. Dostupné z: http://nssarchive.us/wp-content/uploads/2017/12/2017.pdf Nuclear Posture Review Report. 2010. Dostupné z: https://dod.defense.gov/Portals/1/features/defenseReviews/NPR/2010_Nuclear_Posture_Review_Report.pdf

Nuclear Posture Review Report. 2018. Dostupné z: https://media.defense.gov/2018/Feb/02/2001872886/-1/-1/1/2018-NUCLEAR-POSTURE-REVIEW-FINAL-REPORT.PDF